

Jandarma ve Sahil Güvenlik Akademisi
Güvenlik Bilimleri Enstitüsü
Güvenlik Bilimleri Dergisi, Mayıs 2022, Cilt:11, Sayı:1, 75-108
doi:10.28956/gbd.1050388

Gendarmerie and Coast Guard Academy
Institute of Security Sciences
Journal of Security Sciences, May 2022, Volume:11, Issue:1, 75-108
doi:10.28956/gbd.1050388

Makale Türü ve Başlığı / Article Type and Title

Araştırma / Research Article

Suçta Sürüklenen Çocuklar ve Çocuk Suçlarının Kriminal Açından İncelenmesi
Juveniles Driven to Crime and a Criminal Analysis of Juvenile Delinquencies

Yazar(lar) / Writer(s)

1- Ercan ALTINSOY, Jandarma Ve Sahil Güvenlik Akademisi, Adli Bilimler Enstitü Müdürlüğü, Enstitü Sekreterliği. e-posta: ercanaltinsoy@gmail.com ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-3114-3613>

2- Ali KARA, Prof. Dr. Bursa Uludağ Üniversitesi, Fen Edebiyat Fak. Kimya Bölümü, akara@uludag.edu.tr, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-2457-6314>

Bilgilendirme / Acknowledgement:

-Yazarlar aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadırlar:

-Makalemizde etik kurulu izni ve/veya yasal/özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.

-Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

Bu makale Turnitin tarafından kontrol edilmiştir.

This article was checked by Turnitin.

Makale Geliş Tarihi / First Received :29.12.2021

Makale Kabul Tarihi / Accepted :14.04.2022

Atıf Bilgisi / Citation:

Altınsoy, E. ve Kara, A. (2022). Suçta sürüklenen çocuklar ve çocuk suçlarının kriminal açıdan incelenmesi. *Güvenlik Bilimleri Dergisi*, 11(1), ss 75-108, doi:10.28956/gbd.1050388

SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLAR VE ÇOCUK SUÇLARININ KRİMİNAL AÇIDAN İNCELENMESİ

Öz

Çocuk ve suç kavramı 20.yy. başlarından itibaren çokça bir arada anılmaya başlanmıştır. Çocuk haklarının korunmasına yönelik bazı düzenlemelerin uluslararası camiada yapılması ihtiyacıyla birlikte çocukların suçtan korunması gerektiği anlayışı da ortaya çıkmıştır. Alanında suçun kaynağını açıklayan, oluşumuna neden olan temel bir neden ortaya konulmamıştır. Artık günümüzde bir gerçek var ki o da suçun oluşumuna etki eden birçok faktörün olduğudur. Ayrıca suçun tamamen önlenmesi de mümkün değildir. Ancak suçun asgari seviyeye indirilmesi mümkündür. Böylece suçun olumsuz etkilerinden birisi olan suç korkusu azaltılabilir ve bireylerin yaşam kalitesi artırılabilir. Bu bağlamda çocuk suçluluğunun engellenmesi veya olabildiğince minimize edilmesi hayati önem kazanmaktadır. Çünkü genç yaşta suça sürüklenen çocukların çoğunun ileri yaşlarda suç kariyeri oluşturduğu bilinen bir gerçektir. Bu makalede, Türkiye'nin çocuk suçluluğu haritası çıkarılmakta ve çocuk suçluluğuna neden olan faktörler kriminolojik bir bakış açısıyla analiz edilmektedir

Anahtar Kelimeler: Çocuk, Suç, Kriminal, Uyuşturucu, Kriminalistik

JUVENILES DRIVEN TO CRIME AND A CRIMINAL ANALYSIS OF JUVENILE DELINQUENCIES

Abstract

Since the beginning of the 20th century, the concept of child and crime, named juvenile delinquency, has been mentioned together very often. The idea that some arrangements should be made to ensure rights of juveniles in the international community has given rise to the emergence of the understanding, of juveniles' protection from crime. There is no study explaining the source or giving the underlying rationale for the emergence of crime. Today, there is a reality that there are many factors that affect the emergence of it. In addition, it is not possible to completely prevent crime. However, it is possible to reduce crime to a manageable level. Thus, the fear of crime, which is one of the adverse effects of crime, may be reduced, and individuals' life quality can be enhanced. In this context, it is vital to prevent or minimize juvenile delinquency as much as possible because it is a well-established fact that most children who are drifted into crime at a young age, form a criminal career at later ages. In this article, Turkey's juvenile delinquency map is drawn, and the factors that cause juvenile delinquency are analyzed from a criminological perspective.

Keywords: Juvenile, Crime, Criminal, Drug, Criminalistics.

GİRİŞ

Çocuk suçluluğu küresel bir olgudur. Farklı ülkelerdeki çocuk adalet sisteminin karşılaştırması zor olmasına rağmen, çocuk suçlarına olan toplumun tepkisi ve bununla ilgili çalışmalara olan ilgi de giderek artmaktadır. Çocuk suçluluğu kavramı, zamana ve yaşanan bölgeye göre değişkenlik gösteren bir olgudur. Bir çocuğun suç işlemesine neden olan eylemi neyin meydana getirdiğini bilmek için, öncelikle içinde yaşanan toplumun sosyal, politik, kültürel ve yasal geçmişine yönelik ayrıntılı bilgi gereksinimine ihtiyaç vardır. Dolayısıyla bu bilgiler ışığında yargılamaının yapılması gerekmektedir.

Bir çocuk dünyaya geldiğinde iyiyi, kötüyü; doğruyu, yanlışını bilmesi beklenemez. Dolayısıyla çocuk çevresine bakarak, dokunarak, koklayarak yani duyu organlarını kullanarak çevresini, hayatını tanıır ve öğrenir. Çocuğun doğuştan suç işlemeyi bilerek dünyaya gelmesi mümkün değildir, Peggy C. Giordano'nun (2010: 3-35) da ifade ettiği gibi "suç miras"tır. Yani sonradan öğrenilir görüşü doğru bir yaklaşımdır. Bu yüzden suç işleyen çocuk tabirinin yerine "suçta sürüklenen çocuk" teriminin kullanılması daha doğru olacaktır.

1990'lı yıllardan sonra Birleşmiş Milletler, özellikle çocuk adaleti ile ilgili olarak çocukların haklarını yöneten uluslararası sözleşmeler, kurallar, bildirimler geliştirmiştir. Bu bildirimler dünya çapında çocuk adalet sürecini şekillendirmiş ve şekillendirmeye de devam etmektedir. Dünyadaki hemen hemen tüm ülkeler, suçta sürüklenen çocukların yargılanması ile ilgili yetişkinlerden farklı yasal düzenlemelere sahiptir, ancak her ülke de yasal düzenlemelerle ilgili farklılıklar söz konusudur.

Çocuk suçlu olarak dünyaya gelmez iyiyi, kötüyü, doğruyu, yanlışını çevresini gözlemleyerek veya etkileşimle öğrenir. Çocuğun suçta itilmesine neden olan birçok faktör vardır. Bu faktörlerden hangisinin daha etkili olduğunu anlamak için birçok farklı istatistikî kaynaklara başvurarak araştırma yapılması gerekmektedir. Bazı araştırmacılar ise suçluluğun kalıtım yoluyla geçtiğini veya öğrenilmiş bir davranış olduğunu iddia ederek buna yönelik teoriler de bulunmaktadır.

Ülkenin hatta dünyanın geleceğine yön verecek olan çocuklarımızın suçta sürüklenmesinin engellenmesi çocukların suçtan korunmasını sağlayacağı gibi suçlulukla mücadeleye de büyük katkı sağlayacaktır. Aslında toplumun gelecekte nasıl olması isteniyorsa yapılması gereken tek şey bu çocukları nasıl yetiştirmek istediğimizdir. Onun içindir ki eğitim çocuklukta başlayan ve ölüncüye kadar devam eden bir süreçtir. Ancak çocuklukta alınan eğitim insanın geleceğine yön veren en temel unsurdur. Çocukları yetiştirmek bu kadar önemli iken bunun

ötesinde daha çocuk yaşta suça sürüklenmesi ve durumun yaygınlaşması toplumun da geleceğini tehlikeye atan bir olgudur. Çocuğun suça sürüklenmesine neden olan husus, çevresiyle iletişimidir. Çocuğun kötü bir birey olarak yetişmesi toplumsal bir sorundur. Çocukların iyi yetiştirilmemesi ve bunun sorumluluğunu da çocuğa yükleyerek hukuki çözümler aranması ya da yasal olarak cezalandırılması bu sorunu hiçbir zaman çözmeyecektir. Çocuğun suça sürüklenmesinin eğitim, aile, ekonomik, psikolojik, sosyolojik ve çevresel gibi bir farklı alanlarda aranması gerekir.

Çocukluk dönemi insanın geleceğine yön veren, kişiliğinin şekillendiği, hayaller kurularak ileride ne yapabileceğine veya ne yapmak istediğine dair kararın verildiği bir dönemdir. Bu yüzden çocukluk yaşantısı çok büyük bir öneme sahiptir. Bu dönemde kişi, toplumda kendine yer edinebilmek ve kendi kişiliğini oluşturabilmek için toplum içinde nasıl hareket etmesi gerektiğini, ileriki yaşantısını da çocukluk çağında oluşturduğu kişiliği ile şekillendirdiği için olağanüstü bir dönemdir (Aslan, 2008: 88-96). Bu dönemde bazı çocukların yanlış örneklerle karşılaşmaları, hatalı yönlendirme, kötü rol modeller veya olumsuz arkadaş çevresi gibi nedenlerle suça sürüklenmektedir (Mannheim, 1965: 609-624).

“Suç hukuksal bir olgu olduğu kadar aslında toplumsal ve kültürel yanı da ağır basmaktadır. Çünkü suç çoğu zaman toplumsal bir olayın sonucu olarak karşımıza çıkabilmektedir. Özellikle de elverişsiz sosyal ortamların bir sonucu şeklinde kendini gösterir” (Cömert ve Sevim, 2017:29-40). Alfieri’nin “Suçu cemiyet hazırlar, fert işler.” sözü aslında toplumda yaşça büyük suçlu bireyler tarafından ağır bir suçlama gibi karşılanırsa da suça sürüklenmiş çocuklar için çok uygun bir tanım olduğunu söyleyebiliriz.”(Saldırım, 2001: 3-10).

“Suç denildiğinde; kanuni düzenlemeler sonucu, toplum fert ve fertlerin kendi aralarındaki ilişkileri düzenlemek amacıyla oluşturulan kurallara aykırı, ceza ile sınırlandırılan davranış akla gelir.”(Özkan, 1994: 1-10).

Özellikle medya ve politika yapıcılar tarafından Türkiye’de son yıllarda artan suç sayısı ile ekonomik ve sosyal faktörler yakından ilişkilendirilmektedir. Psikoloji, biyoloji, sosyoloji, hukuk, siyaset bilimi ve ekonomi gibi farklı disiplinlerdeki bilim adamları suç işlemenin kaynağını açıklamak için geniş bir yelpazeden beslenen alternatif teoriler geliştirmişlerdir (Cömertler ve Kar, 2007: 37-57).

Akademisyenler bireyin sapma şeklindeki suça yönelik davranışını psikolojik, biyolojik, sosyolojik ve ekonomik gibi nedenlere bağlayarak ortaya çıkarmaya çalışmışlardır.

a) Ekonomik nedenlere dayanan bu teoriye göre suç işlenmesinin temel nedeni ekonomidir. İnsanların gelirinin artması suç işlemenin fırsat maliyetinde artışa neden olacağından, kişilerde de ister istemez suç işleme güdülerinde bir azaltma meydana getirecektir (Ehrlich, 1973: 521-65).

b) Psikolojik açıdan bakan teoriye göre ‘‘Suçla psikoloji arasındaki bağlantıyı kuran teoremin çıkış noktası Sigmund Freud’dur. Freud’un sözüyle ego (benlik) şahlanmış bir at üzerindeki şövalye gibidir. İd (alt benlik) ile süper egonun (üst benlik) isteklerini uzlaştırmaya çalışan hakemdir. İd, ego ve süper ego insan zihninin katmanlarıdır. İd, zevk temelli bir istekler ve aşırı ısrarcı temel enerjinin çıkış noktasıdır. Ana kaynağı cinsellik, açlık gibi ihtiyaçların en bencilce doyurulmasıdır. Ego ise "id" in bu isteklerini gerçeklikle karşılayan kısımdır. Çeşitli savunma mekanizmaları ile "id" i dengeler. İd ve süper ego arasındaki dengeleyici unsurdur. Üst benlikte bozukluk olması hâlinde dengesiz bir kişilik oluşur. Dengesiz kişilik insanı suça sürüklemektedir (Vikipedi, 2021).

c) Suçu sadece sosyolojik ya da sadece psikolojik nedenlere bağlayarak üzerinde duran teorilerin yaklaşımı doğru değildir. Suç hem iç hem de dış faktörlerin etkisiyle meydana gelmektedir (Aslan ve Öcal, 2012: 85-92).

ç) Suçu sosyolojik sebeplerle açıklayan başka bir teoriye göre ‘‘toplum her zaman suçu hazırlar, suçlu sadece bir araçtır’’. Bu teorinin kurucu Adolphe Quetelet’e (1984: 1-55) göre suçun temel sebebi çevreseldir.

d) Suçun biyolojik kaynaklı olduğunu iddia eden teoriye göre suç işleyen kişilerin biyolojik olarak toplumdaki farklılık gösterdiği iddia edilmektedir (Wolfgang, 1961: 1835-1909).

Hukukçular ile kriminologların suçun oluşumunda üzerinde durdukları ve birleştikleri sınıflamanın temel biçimi ‘‘psikolojik, biyolojik, sosyal nedenler’’ ‘‘Kriminojiye Karşı’’ adlı eserinde Stanley Cohen (Against Criminology) suçluluğun oranını ve sınırlarını toplum yapısının doğrudan etkili olduğunu söylerken bazı kişiler örneğin çocuklar, kadınlar, yetişkinler, erkekler niçin suç işlerler sorusunu psikolojik, sosyal (toplumsal) ve (bireysel) faktörlerle açıklamaya çalışmıştır (Cohen, 2017: 35). ‘‘Suç ve Toplum’’ (Crime and Society) eserinde F.Tannenbaum suçun kişilerin özelliklerden kaynaklanan bir durum olmadığı, tam tersine insanların çevresiyle olan etkileşim sonucunda meydana geldiğini iddia etmiştir (Cullen ve Agnew, 2001: 295). Siegel ve arkadaşları ise gençlerin ve çocukların kişiliklerinin oluşumu esnasında çevresiyle girmiş olduğu sosyalizasyon süreci ile şekillendiğini açıklamıştır. Bu süreç içerisinde yasalara ve yazısız bir takım kurallara uymadığı için toplum tarafından reddedilir. Daha sonra kişi bir

takım sapkın davranışlara sürüklenmek suretiyle toplum tarafından etiketlenir ve suçluluğu benimsemiş olur (Siegel vd., 2003: 124-125).

Peggy C. Giordano'nun "Suç Mirası" adlı kitabında çocukların kötü alışkanlıklarını (suç, şiddet ve uyuşturucu kullanımının) nesilden nesle aktarılan yani aile bireylerinden öğrendiğini, suçun devamlılığını genlerden kaynaklandığını öne sürmenin mümkün olmadığını açıklamıştır. Özellikle çocukların aile içindeki davranışları örnek aldığı, çocuk doğduktan sonra iyi veya kötüyü ayırt etmesinin mümkün olmadığını, öncelikle kötü davranışları ailesinden öğrendiğini rol model olarak ilk etapta ailesini seçtiğini iddia etmiştir. Bu yüzden suçun bir miras olarak kaldığını ifade etmiştir.

1. ÇOCUK SUÇLULUĞU

Çocuk suçluluğu, tam olarak kapsamı, sınırları ve unsurlarının ne olacağı konusunda görüş birliği olmadığı için tanımının yapılması ile ilgili hukukçular arasında çokça tartışılan bir konudur. Açıkçası, çocuk suçluluğu, çocuklarda toplumdaki yasa ihlalleri ve kabul edilemez davranışları içeren sapkın davranışla eş anlamlı olarak sunulur. Çocuk suçluluğunu etkileyen faktörlerin koşullara ve ülkelere göre değiştiği düşünüldüğünde, bunların tespit edilmesinin önemi büyüktür.

Çocuk suçluluğu, kesin tanımı yerel yargı yetkisine göre değişiklik gösterse de, bir suç işlemiş genç bir kişiye atıfta bulunmak için akademik literatürde yaygın olarak kullanılan bir terimdir. Bu farklılıkların altında yatan belirli nedenler belirsizdir; ancak bunlar, üzerinde mutabık kalınan bir uluslararası standardın eksikliğinden kaynaklanabilir.

Bu bağlamda bir 'çocuk', asgari cezai sorumluluk yaşının üzerinde olması nedeniyle yasal olarak cezai bir suç işleyebilen, ancak bir kişi yasal olarak yetişkin olarak kabul edildiğinde cezai reşit olma yaşının altında olan bireyi ifade eder. Asgari ceza sorumluluğu yaşı uluslararası olarak 6 ile 18 arasında değişir; ancak cezai reşit olma yaşı genellikle 18'dir.

Bazı durumlarda, 18 yaşından büyük bireyler çocuk mahkemesinde yargılanabilir ve bu nedenle yine de çocuk olarak kabul edilirler; aslında Birleşmiş Milletler (BM) 'gençliği' 15 ila 24 yaşları arasında tanımlamaktadır. Terim "çocuk suçlular" öngörülmemiş bir hareket sonucu suç işlediğinde 13 yaşın altındaki çocuklar için referans olarak kullanılmıştır. Çoğu ülkeler de çocuk genellikle 18 yaşın altı olarak tanımlanmaktadır. 'Genç suçlular' terimi geniş bir yelpazeyi kapsamaktadır. Genelde 18 yaşın altındakiler çocuk suçlular olarak kabul edilir. 20'li yaşların ortasına kadar olanlarda genç yetişkinler olarak değerlendirilir.

Suçlu, bir suç işlemiş olan kişidir. Suçluluk, bu nedenle, bir yargı yetkisinden diğerine farklılık gösteren yasalara tabi olan ve zaman içinde yasalarda değişikliklere tabi olan muazzam bir davranış yelpazesini kapsar. Hırsızlık ve ciddi kişilerarası şiddet genellikle cezai suç olarak kabul edilirken; gençlerde alkol tüketimi ve cinsel davranış gibi diğer eylemler dünya çapında çok farklı derecelerde tolere edilmektedir. Bazen bu farklılıklar tarihsel veya kültürel faktörlerin bir sonucu olarak ortaya çıkar ve bazı Orta Doğu ülkelerinde ise geleneksel veya dini değerlere göre yasaları şekillenir.

Davranış bozukluğunun teşhisini yapabilmek için, çocuğun yaşına ve bulunduğu toplumun beklentilerine uygun olmayan veya toplumun kurallarına meydan okuyacak şekilde saldırgan davranış sergilemeyi gerektirir. Bu davranışlar arasında insanlara veya hayvanlara zulüm, okuldan kaçma, şiddetli öfke nöbetleri, aşırı kavgacı tutum, zorbalık ve yangın çıkarma; gibi davranış bozuklarından birinin teşhisini gerektirir (WHO Dünya Sağlık Örgütü, 1992). Zihinsel ve davranışsal bozuklukların ICD-10 sınıflandırması klinik tanımlar ve teşhis kılavuzları şeklindedir. Dünya Sağlık Örgütü. BM, yasayı çiğneyen veya yasalara uymama riski olan 18 yaşın altındaki heterojen bireyleri tanımlamak için birkaç yıldır “yasayla ihtilafa düşen çocuklar” ifadesini kullandı.

Cezai bir suçtan hüküm giymiş bir bireyin cezalandırılması, büyük ölçüde üç temel mülahazaya dayanmaktadır: intikam (ceza), caydırıcılık ve rehabilitasyon. Çocuk suçlular durumunda, rehabilitasyon ilkesine çoğu zaman en büyük ağırlık verilir.

1.1. Çocuk Suçluğunun Aile Etkisi ile İlgili Teorik Yaklaşımlar

Çeşitli kriminolojik teorilerin gözlemsel çalışmaları sonucunda, ailenin çocuk suçluluğunu etkilemedeki rolünü ebeveynlik uygulamaları çocukların ve ergenlerin madde kullanımına, suça veya şiddete katılmalarını etkilediğini göstermiştir (Derzon, 2010: 263–292; Hoeve vd., 2009: 749–775; Steinberg, 2001: 1–19). Aile odaklı müdahalelerin deneysel değerlendirmeleri sonucunda çocukların suça sürüklenme olasılığını azalttığı görülmüştür. Aile odaklı müdahalelerin “gerçek dünya” koşullarında uygulandığında suçu azaltma becerisine ilişkin araştırmalar da her geçen gün artmaktadır (Farrington ve Welsh, 2005: 127–151; Sandler vd., 2011: 299–329).

Bunun yerine, kriminolojik teoriler tarafından çeşitli faktörler öne sürülmüş ve deneysel araştırmada suçluluğu etkilediği gösterilmiştir. Dahası, bu faktörlerin birlikte meydana gelmesi ve birbirleriyle etkileşime girmesi muhtemeldir bu da kriminologların suç işlemenin basit bir açıklama sunmalarını veya suçun nasıl azaltılacağına dair kolay çözümler üretmelerini zorlaştırır. Buna ek olarak, hangi

faktörün suç işlemede "nedensel olarak" ne kadar etkili olduğu belirsizdir bu da birçok kriminoloğun suç davranışı oranlarının nasıl düşürüleceği konusunda kamu politikası önermekten kaçınmalarına neden olur.

Suçun temel nedenlerini izole edemememizden ve suç kontrol politikalarını şekillendirme konusunda yardım etme isteksizliğimizden hayal kırıklığına uğramak yerine, suç önleme konusunda kriminologların acil ve "rasyonel" politika önerilerinde bulunmaları gerekmektedir (Mears, 2007: 667-682). Çocuk suçlarının işlenmesine ve önlenmesine katkıda bulunacak bilimsel çalışmalar yapılarak en iyi yöntemin ortaya konulması gerekir (Blomberg vd., 2013: 571). Özellikle, bir veya daha fazla birey, okul, akran, aile ve toplum riskini ve suçluluğu etkilemek için gösterilen koruyucu faktörleri değiştirmeyi amaçlayan kanıta dayalı önleyici müdahalelerin kullanımının artırılması yönündeki politikaların desteklenmesi gerekir (Farrington, 2000: 127-151; Catalano vd., 1992: 3-35; Herrenkohl vd., 2000: 176-186; Lipsey ve Derzon, 1998: 86-105). Bu tür stratejilerin geliştirilmesi ve değerlendirilmesinde epey bir ilerleme kaydedilmiştir. Çok sayıda müdahalenin kriminolojik etkileri hedefleyerek çocuklarda madde kullanımı, suçu ve şiddeti azalttığını göstermiştir (Andrews vd., 1990: 369-404; Farrington ve Welsh, 2005: 127-151; Sherman vd., 1998: 19-23; ABD Sağlık ve İnsan Hizmetleri Bakanlığı, 2001).

Suçluluğu etkilemede en önemli olan aile faktörleri konusunda aynı fikirde olmasalar da birçok kriminolojik teori, suçu doğrudan ve dolaylı olarak etkilemede ebeveynlik uygulamalarının önemini vurgulamaktadır (Akers, 1985, 2015: 230-240; Bandura ve Walters, 1959: 3-55; Patterson, 1982: 161-163). Kısaca özetlemek gerekirse, sosyal öğrenme teorileri çocukların olumlu ve olumsuz davranışları başkalarıyla etkileşim yoluyla öğrendiklerini ve ebeveynlerin çocukların olumlu sosyal davranışlarını etkilemesinin özellikle önemli olduğunu belirtmek gerekir. Sapkın davranışları tercih eden tutumları destekleyen veya çocukların yanlış davranışlarını düzeltmeyen ebeveynler, özellikle suç işlemenin sonuçlarından daha fazla fayda algıladıklarında, çocukların suçlu faaliyetleri belirli sonuçlara ulaşmak için kabul edilebilir olarak görme olasılığını artırmaktadır. Sapkınlık veya yasalara aykırı davranan ebeveynler kötü rol model olacaklarından, çocukların kendilerini taklit edecekleri için sapkın yasa dışı davranışlara yönelmesine neden olurlar.

Öz denetim teorisine göre, aile etkilerinin büyük ölçüde dolaylı yoldan etkili olduğunu iddia eder. Çocukların davranışlarını aktif olarak izleyen, hata yapmasını kabul edilemez olduğunu net bir şekilde çocuklarına ileten (itaati ödüllendiren ve ihlalleri cezalandıran); yüksek düzeyde öz benlik aşıl原因 ebeveyn çocuklarının

saldırgan olma olasılığını azalttığını savunur (Gottfredson ve Hirschi, 1990: 412-418). Sosyal bağ teorisi göre ise, ebeveynlik uygulamalarının doğrudan etkilerine, özellikle ebeveynler ve çocuklar arasındaki duygusal bağlara daha fazla vurgu yapmaktadır (Hirschi, 1969: 202-213). Ebeveynler çocuklarına sevgi gösterdiklerinde, onlarla etkili bir şekilde iletişim kurduklarında, aileye dâhil olma fırsatı sağladıklarında ve çocuklarına örnek olacak olumlu davranışlar sergilediklerinde çocukların suç işlemekten kaçındıkları ve bu sayede ebeveynler çocuklarıyla güçlü, olumlu ilişkiler kurabildiklerini savunurlar (Catalano ve Hawkins, 1996: 3-35). Ebeveynlere bağlanan gençler, ebeveynlerinin sevgisini kaybetme riskini göze almak istemedikleri için suç işlemekten ve sorunlu davranışlardan kaçınırlar (Hirschi, 1969: 202-213).

Genel gerginlik teorisi göre, ebeveynle çocuk çatışması (çocuğa kötü muamele kaynaklı) aile stresini, gençlerde sapmaya yol açma (suça yönelme) olasılığını yükseltir (Agnew, 1992: 47-88; 2006: 119-147). Bu olumsuz deneyimler, çocuklar arasında büyük olasılıkla güçlü olumsuz duygular (örneğin öfke, kaygı veya depresyon) uyandırır. Buna karşılık, gençler bu duyguları en aza indirmeye veya hafifletmeye çalışmak için madde kullanımı, saldırganlık veya diğer suç türleriyle meşgul olabilirler (Brezina, 1998: 71-99; Hay, 2003: 107-135).

Bütünleşik yaşam boyu suç teorisine göre ebeveynlerin olumlu rol model davranışları göstermesi (çocukları denetlemek ve etkili bir şekilde disipline etmek; gençlerle yakın, duygusal bağlar kurmak) çocukların suça sürüklenmemesine önemli bir katkı sağlayacaktır (Catalano ve Hawkins, 1996: 3-35; Sampson ve Laub, 1993: 285-311; Thornberry, 1987: 863-891). Bununla birlikte, çocuklar ileri yaşlarda, ebeveynlerinden bağımsız şekilde yaşamaya başladıklarında ve başkalarıyla ilişkiler kurduka, ailenin çocuk üzerinde etkisi ve önemi azalır. Benzer şekilde, doğum öncesinde ve erken çocukluk dönemlerindeki olumsuz aile koşullarının (örneğin, hamilelik sırasında uyuşturucu kullanımı veya çocuğa kötü muamele) yanı sıra genetik etkilerin, yaşam boyu kalıcı suç işlemede önemli olduğunu öne sürmüşlerdir. Ergenlik döneminde suçluluğun en göze çarpan göstergesi olarak kabul edilir (Moffitt 1993: 674-701). Ebeveyn uygulamalarının çocukların okul ve akran deneyimleri yoluyla öğrendikleri yanlış davranışlar suça sürüklenmede daha uzun vadeli, dolaylı etkileri olduğu bilinmektedir Ebeveynler çocukların yanlış davranışlarını görmezden geldiklerinde veya uygunsuz bir şekilde tepki verdiklerinde bunun devam etme olasılığını pekiştirir ve artırır. Bu tür çocukların okulda suça yönelmeleri olasılığı daha yüksektir, bu da öğretmenlerle olumsuz etkileşim olasılığını, kötü okul performansını, olumlu akranları tarafından reddedilme ve suçlu akranlarıyla artan temas olasılığını artırır. Bunların hepsi kendi başlarına risk faktörleridir ve bu olumsuz koşulların birikmesi, ergenlik

döneminin ortasından gençliğe kadar olan süreçte çocuğun suça sürüklenmesin de etkili olan faktörlerdir (Patterson, 1982: 161-163).

Bununla birlikte, meta-analizlere dayalı bulgular, aile etkilerinin suç işleme üzerindeki “nedensel” etkisine ilişkin iddialarda bulunmak için kullanılamaz. Ebeveynlik uygulamalarının çocukların sonraki davranışları üzerindeki etkisini analiz edebilen ve ailedeki değişikliklerin suçluluktaki değişikliklerini ne ölçüde etkilediğini inceleyen boylamsal araştırmalar bile kesin bir şekilde ebeveynlerin suçun "temel nedeni" olarak göstermesi mümkün değildir. Ergenlerin suç işleyişini etkileyen birçok faktör olması sebebiyle doğrudan tek başına bu nedene bağlamak mümkün değildir. Çocukların bireysel özellikleri (örneğin kişilik) ve ebeveynlik uygulamalarının çocuğun suça sürüklenmesinde etkili faktörlerdendir (Harris,1995: 458– 489; Thornberry, 1987: 863–891).

2. SUÇA SÜRÜKLENEN ÇOCUKLARIN TEKRAR SUÇ İŞLEME EĞİLİMLERİ

Barrett ve arkadaşlarının (2017: 2050-2058) yapmış oldukları bir araştırmada, ilk başta basit bir olaydan gözaltına alınan gençlerin (örneğin okuldan atılma vb.), bu ilk suçlarından dolayı yargılanmaları durumunda tekrar suç işleme olasılığı 2,2 kat daha yüksek olduğunu ortaya çıkarmıştır. Diğer suçları işlemeleri nedeniyle tutuklanan gençlerin (örneğin, basit hırsızlık vb.) yeniden suç işleme olasılığı 1,8 kat daha yüksek olmuştur. İlk suçtan yargılanmış ve şiddet içermeyen suçlara karışan çocuklar (örneğin büyük hırsızlık) tutuklanan gençlerin yargılanmaları hâlinde yeniden suç işleme olasılığı 1,4 kat daha yüksek olduğu görülmüştür. Yalnız ciddi suç kapsamında olan (yaralama vb.) suç işleyen çocuklar için, ilk suçun işlenmesinden sonra yeniden suç işleme olasılığı ile ilgili güçlü bir bağ görülmemiştir (Barrett ve Katsiyannis, 2017: 2050-2058).

2.1. Çocukluk Döneminde Şiddet Gören Çocukların Suça Sürüklenme Eğilimleri

Amerika Birleşik Devletleri’nde aile içindeki çocukluk çağı sorunları ve istismar sonucu ortaya çıkan olumsuz çocukluk deneyimlerindeki travmaları ölçen bir yapı olan ACE’ler (Adverse Childhood Experiences), bu çocukların sonraki yaşantılarında çevresiyle uyumsuz davranışlar sergilediği ve sağlık sorunları yaşadığını ortaya çıkarmıştır. Kümülatif bir stres unsuru olarak teorileştirilen ACE’ler, yaşam boyu bir olumsuz sonuçlar zincirini teşvik eder. Çok sayıda tıbbi ve sağlık araştırması bu öneriye destek sağlamış olsa da daha az çalışma ACE’ler ile suçluluk arasındaki ilişkiyi incelemiştir ve çok azı cinsiyetin rolünü incelemiştir.

Çocukluk dönemlerinde şiddeti ve istismarı deneyimleyen çocukların (ACE'ler), yaşamış olduğu bu travmalar hayatı boyunca çocuğun yaşamını olumsuz bir şekilde etkilediğini göstermektedir (Felitti vd., 1998: 31). ACE'ler, çocuklukta istismara uğrayan ve düzgün aile bağları olmayan ebeveynlerle yetişen gençlerin, sağlıklı bir psikolojilerinin olmadığı, suçlu davranışı sergilediğini iddia etmiştir (Felitti vd., 1998: 245-258). Çalışmalar ayrıca çocuklukta ACE'lere yüksek oranda maruz kalmanın uyuşturucu ve alkol kullanma, şiddet ve suç dahil olmak üzere “sağlık açısından riskli davranışlar” sergilediklerini göstermiştir (Anda vd., 1999: 1652-1658; Baglivio vd., 2015: 229-241; Craig vd., 2017: 166-188; Craig vd., 201: 73-20; Dube vd., 2003: 564-572).

Florida Çocuk Adalet Bakanlığı'ndan (FDJJ) yaklaşık 64.000 çocuk suçlu arasında yapmış olduğu bir dizi çalışmada büyük bir çoğunluğunun (% 96-97) en az bir kez, % 40'ı ise dört veya daha fazla şiddet veya istismarı (ACE) yaşadığı tespit edilmiştir (Baglivio vd., 2014).

Kötü muameleye maruz kalan çocukların, suç içeren davranışlarda bulunma ihtimali çok yüksektir. Bu artan riskten sorumlu mekanizmalar hakkında çok az şey bilinmesine rağmen bu durumun ikame, bakım, yetiştirme dönemindeki olumsuzluklarla bağlantılı olduğu ortaya çıkmıştır. Çocuğun kötü muamele görmesi nedeniyle, suçta sürüklenmesi hâlinde yaşantısının hangi döneminde bundan etkilendiği ile ilgili bazı bilgilere ulaşılmıştır. Sonuç olarak kötü muameleye maruz kalmış çocukların, istismar veya ihmale uğramayan çocuklara göre % 47 daha fazla suçta sürüklendiği tespit edilmiştir. Aile içi şiddet ve istismara maruz kalmış, evlat edinilmiş erkek çocuklar için suçta sürüklenme riski daha da artış göstermektedir. Evlat edinilen kız çocukları için durum böyle değildir (Ryan ve Testa, 2005: 227-249).

3. PSİKOLOJİK AÇILDAN BAKIŞ

Psikodinamik perspektif, id-ego mücadeleleriyle ortaya çıkan çatışmalara odaklanmayı tercih etmiştir. Saldırganlık, normalde kontrol altında olan ancak genç yetişkinin bu tür dürtüleri yönetmesinin uygun yollarını öğrenememesi durumunda dışarı sızabilecek bir id dürtü olarak görülür. Ebeveynler veya bakıcılar gibi önemli yetişkinlerle yetersiz bir ilişki ve entelektüel veya sosyal faaliyetleri yeterince almayan çocuklardaki bu eksiklik nedeniyle egonun zayıflığı artar. Ebeveynlerin denetimi olmadığından, süper ego zayıftır ve id dürtüsü tarafından yönlendirilen ve anlık tatmin için çabalayan egoya rehberlik etmez, bu nedenle gençlerdeki saldırganlık, egonun zayıflığından kaynaklıdır. Süper ego ve id, açığa çıkma fırsatı yakalar.

Psikanalist Augst Aichorn, suçluluğun zihinsel durumunu açıklayan ilk kişidir. Uygun sosyalleşme süreçlerini öğrenme fırsatı bulamayan genç yetişkinler istismara uğradıkları, ihmal edildikleri veya şiddete maruz kaldıkları için çoğu kez dürtülerini kontrol edemez ve anında tatmin arayışında olurlar. Bu çocuklar ayrıca başkalarıyla empati kurmakta güçlük çekerler ve başkalarına zarar verirken pişmanlık veya suçluluk hissetmezler. Bu tür genç yetişkinlerin zihinsel durumunu tanımlamak için gizli suç terimi ortaya atılmıştır. Psikodinamik perspektif, sağlıklı bir egonun oluşumuna önemli katkı sunarak erken çocukluk deneyimlerini dikkate alır. Çocuk suçluları olgunlaşmamış egolara sahip olması nedeniyle akranları tarafından kolayca suç işlemeye yönlendirilebilirler (Gosain, 2020: 1-17).

4. DAVRANIŞSAL YAKLAŞIM

Davranışçılara göre, tüm davranışlar, şiddet ve saldırganlık dâhil olmak üzere şartlandırma ve pekiştirmenin bir sonucudur. Şiddet uygulayan genç yetişkinler bunu daha önce ya doğrudan kendileri şiddete maruz kalmışlardır. Ya da yakın çevrelerinde şiddet gören birilerini gözlemlemişlerdir. Olumlu ya da olumsuz bir şekilde kendilerini ilgi çekmek içinde sapkın davranışlar sergileyebilmektedirler. Bu nedenle, şiddetin uygulandığı ya da gözlemlendiği bölgelerde yaşayan gençler arasında şiddet alışılmadık bir durum değildir. Bandura, belirli çocuk türlerinin davranışlarını gözlemledi. Gördüklerini de modelleyerek çocukların, şiddet içeren ve saldırgan eylemlerde bulunmayı öğrendiklerini belirledi. Bunu gözlemlenen davranışın modellenen davranışla anlık olarak eşleştirilmesi yoluyla doğrudan öğrenme olarak adlandırdı. Sosyal öğrenme teorisi, şiddetin, bazen basit bir TV izleme süreci ile bile ortaya çıkabilen, gözleme yoluyla öğrenilen bir davranış olduğunu belirtir (Bandura, 1992).

5. ÇEVRE VE AKRAN ETKİLERİ

Çocuklar ergenlik dönemiyle birlikte, ebeveyn etkilerinden uzaklaşmaya ve akranlarıyla arkadaşlık kurmaya çalışır. Kendilerini anlamak yeni ve ayrı bir kimlik oluşturmak amacıyla yapılan bu davranış doğaldır. Bu süreçte ergen gelişiminin bir parçası olan anne-baba katılımı azalır ve bir ebeveynin çocuklarını izlemesi zorlaşır. Çocuk, suçu genellikle akranlarıyla birlikte yapma eğilimindedir. Tipik olarak iki ya da dört kişilik gruplar hâlinde suç işlerler. Bu suçlar uyuşturucu kullanımı, vandalizm, hırsızlık gibi suç türleri olabilir.

1989 Ulusal Ekonomik Araştırma Bürosu anketi kullanılarak elde edilen, düşük gelirli Boston mahallelerinde yaşayan gençlerle ilgili yapılan bir araştırmada aynı mahallede yaşayan arkadaşlarının sapkın davranışları, çocuğun suça sürüklenmesini önemli ölçüde etkilediği tespit edilmiştir. Aile yaşantısı ve kişisel özellikleri belli olan bir gencin farklı bir mahalleye taşınması hâlinde, ilk

mahallesine göre % 10 daha fazla suçta karıştığı görülmüştür (Kling vd., 2005:87-130). Farklı bir mahalleye taşınan gençlerin suçta karışma olasılığını % 2.3 oranında artırdığı da ortaya çıkmıştır (Ludwig vd., 2001: 655-679). Ayrıca aileleri çok yoksul mahallelerden, kısmen daha düşük yoksul mahallelere taşınan çocukların (MTO) deneyindeki veriler kullanılarak ortaya çıkan sonuçlar değerlendirildiğinde kontrol grubuna kıyasla şiddet içeren suçlardan dolayı çocuk tutuklamalarının % 30 - % 50 oranında azaldığı bulunmuştur. Bu durum aynı zamanda çocukların suçta sürüklenmesinde sosyal etkileşimin çok etkili olduğunu göstermektedir (Patacchini ve Zenou 2008: 209-236). Yapılan bir araştırmada aynı ceza infaz kurumunda kalan çocuk hükümlülerin birbirlerini etkilemeleri sonucu daha sonraki yaşantılarında suçlu davranışlara yönelttiğine dair güçlü kanıtlar bulunmuştur. Çünkü belirli bir suçta işlemiş akranların bir arada etkileşim içerisinde olmaları sebebiyle, aynı türden bir suçta tekrar etme olasılığını artırdığı ortaya çıkmıştır (Bayer vd., 2009: 105-147)

6. SOSYO-EKONOMİK DURUM

Gençler arasındaki suçluluğu anlamaya çalışırken sosyoekonomik durumu görmezden gelmek imkânsızdır. Bu sadece gelir durumunu yansıtmakla kalmaz, aynı zamanda çocuğun büyüdüğü mahallenin değiştirilmesi şeklinde yapılan araştırmalar düşük sosyo-ekonomik durum, çocuk suçluluğu için ciddi bir risk faktörüdür. Ancak bu, daha düşük bir sosyo-ekonomik tabakadan gelen tüm çocukların suçlu olduğu anlamına gelmez. Bu çocukların suçta sürüklenme olasılığının daha yüksek olduğu koşullarda yetiştiği anlamına gelir.

7. ÇOCUK SUÇLARIN SORUŞTURULMASI

Ceza adalet sistemi içinde çocuklara özel önem verilmesi yeni bir kavram değildir. Roma hukukunda, doli incapax ilkesi, bir suç işlemek için gerekli kapasite ve anlayış eksikliğinden dolayı küçük çocukları kovuşturmadan korumuştur. Çoğu ülke, hukuka aykırı fiil ve eylem davranışı sergileyen çocuklara özel hukuki düzenlemelere sahiptir ancak bunun uygulanma derecesi dünya genelinde farklılık göstermektedir. Bazı ülkeler çocuğun ihtiyaçlarına, tanıya, tedaviye ve daha gayri resmî prosedürlere odaklanırken, bazı ülkelerde hesap verebilirliği, cezalandırmayı ve prosedürel formaliteyi vurgulayan bir "adalet" modelini tercih etmiştir.

Birleşik Krallık ve ABD geleneksel olarak düşük cezai sorumluluk gerektiren bir adalet sistemi belirlemişlerdir. İngiltere ve Galler'de 10 yıl ve bazı ABD eyaletlerinde 6 yıla kadar cezalarda indirim söz konusudur.

BM, kanuna aykırı davranış sergileyen çocukların yargılanması için özel sistemlerin geliştirilmesini desteklemektedir. 1930'larda ABD'de ilk çocuk

mahkemeleri kurulduğunda, bu mahkemeler çocuğun yüksek yararına hizmet etmek için ilerici bir sistem olarak geniş çapta kabul gördü. 1960'lara gelindiğinde küçüklerin yasal haklarının korunması konusunda önemli endişeler ortaya çıktı. Çocuk mahkemelerinin kurulumu ve gelişimine müteakip özellikle 1970'lerde Massachusetts ve Kaliforniya'da, çocukların hapsedilmesi yerine, onların rehabilitasyonunu öngören bir tutum sergilendi. Bununla birlikte, 1980'lerde ve 1990'larda çocuk suçu istatistiklerinde göze çarpan bir yükselişin ortaya çıkmasıyla birlikte, kamuoyunda ve siyasette de daha fazla cezai yöntem belirlenmesi yönünde bir görüş ortaya çıkmıştır.

1980'lerde ve 1990'larda ABD ve bazı ülkeler ile Birleşik Krallık da çocuk suçlarında bir artış yaşanmıştır. Ancak İngiltere ve Galler Gençlik Adalet Kurulu rakamlarına göre son yıllarda genel bir iyileşme olduğu görülmektedir. 2009/2010 ve 2014/2015 yılları arasında çocuk adalet sistemine ilk kez giren gençlerin sayısında % 67, mahkemelerden hüküm giyen gençlerin sayısında % 65, gözaltına alınan gençlerin sayısında % 57 gibi bir azalma meydana gelmiştir (Bateman, 2014: 416-424).

Ülkemizde ise suça sürüklenen çocukların işlemiş oldukları suçtan dolayı Türk Ceza Kanunu'na göre ceza sorumlulukları şu şekilde belirlenmiştir:

a) 0-12 yaş arası çocukların cezai sorumluluğu yoktur. Suçu işlediğinde 15 yaşını girmemiş sağır ve dilsiz çocuklara 12 yaşını doldurmamış olan çocuklar gibi cezai sorumluluğu yoktur.

b) Eylemi gerçekleştirdiğinde 12 yaşını doldurmuş ama 15 yaşını doldurmamış olan çocuklar yaptıkları eylemin anlam ve sorumluluğunu anlayamayacak durumdaysa cezai sorumlulukları da yoktur. Eğer yaptıkları eylemin sorumluluğunu anlayabilecek kapasitede ve davranışlarını yönlendirebilecek olgunlukta iseler cezai sorumluluğu da var demektir. Bu yaş grubundaki çocuklar ile ilgili hükümler, 15 yaşını doldurmuş ancak 18 yaşını doldurmamış sağır ve dilsiz çocuklar içinde uygulanır.

c) Eylemi gerçekleştirdiğinde 15 yaşını tamamlamış ama 18 yaşını doldurmamış olanlar cezai ehliyetinin tam olduğu kabul edilmekle birlikte henüz yetişkin olmadıklarından dolayı cezalarında indirim yapılması öngörülmektedir.

8. ARAŞTIRMANIN METODU

8.1. Araştırmanın Amacı ve Önemi

Suç ve suçlulukla mücadelede birçok yöntem vardır. Ancak hiçbir yöntem, hiçbir önlem, hiçbir bilimsel yaklaşım suçun tamamen önlenmesini sağlayamamıştır. Ancak artık tüm dünya da suçlulukla mücadelenin en önemli ayağı çocuk

suçluluğunun önlenmesinden geçtiği bilinmektedir. “Örneğin, Farrington (1998), Londra’daki erkek çocukları 8 yaşından itibaren devamlı olarak takip ettiği boylamsal araştırmasında, 10 ile 16 yaşları arasında ciddi bir suçtan hüküm giyen erkeklerin yarısının 17 ve 24 yaşları arasında şiddet suçlarından hüküm giydiğini, oysa aynı dönemde hiç hüküm giymeyen çocukların sadece %8’inin ileriki yaşlarda hüküm giydiğini tespit etmiştir. Üstelik aynı çalışmadaki bulgular, ilk kez 10-13 yaşları arasında herhangi bir suçtan hüküm giyen erkeklerin en istikrarlı suçlular olduklarını ve 32 yaşına kadar ortalama 10 yıllık bir suç kariyeri geliştirdiklerini ortaya koymuştur” (Farrington, 1992: 127-151).

Türkiye’de çocuk suçluluğunun il bazında değerlendirilmesinin yapılması çocuk suçluluğunun artış gösterdiği illerde sosyal, ekonomik ve eğitim açısından bir takım politikalar ortaya konulması, çocukların suçta sürüklenmesini engelleyeceği gibi toplumda suçluluğun azaltılmasına da önemli bir katkı sağlayacaktır.

8.2. Araştırmanın Örnekleme ve Veri Toplama Yöntemi

Bu çalışmada örneklem olarak kullanılan veriler TÜİK’in 2020 yılı adli istatistik verilerinden elde edilen bilgilerdir. Ayrıca yine TÜİK verilerindeki çocuk istatistik bilgilerinden de faydalanmak suretiyle örneklemeler elde edilmiştir.

Bu örneklemelerden ve TÜİK istatistiklerinden faydalanarak matematiksel hesaplamalar yaparak istatistiksel sonuçlara ulaşılması hedeflenmiştir.

8.3. Araştırmanın Sınırlılığı

Araştırmanın sınırlılığı aşağıda belirtilmiştir:

- ✓ Araştırma öncelikle illerin çocuk suçluluğu açısından durumunu ortaya koymak için TÜİK’in 2020 yılı verileri esas alınmıştır.
- ✓ Ayrıca Türkiye’nin 2008 ile 2019 yılları arasındaki çocukların suçta sürüklenmesini etkilediği değerlendirilen TÜİK verilerinden de faydalanılmıştır.
- ✓ Araştırma sadece TÜİK verileri esas alınarak yapılmıştır. Gerçek hayatta daha fazla suçta sürüklenen çocuk olduğu değerlendirilmektedir.

8.4. Bulgular

Çocuk suçluluğu ile mücadele edebilmek için öncelikle Türkiye’deki çocuk suçluluğunun haritasını ortaya çıkartılması gerekmektedir. Bunun için de başvurulabilen temel kaynak TÜİK verileridir. Maalesef TÜİK tarafından bu verileri ham olarak verilmemektedir. Paylaşmış olduğu verilerle de bilimsel bir takım bilgilere ulaşmak oldukça zor olmaktadır. Özellikle il bazında çocuk

suçluluğunu daha net bir şekilde ortaya koyacak veriler paylaşılmamaktadır. TÜİK'in yayımlanmış olduğu verilerden yola çıkarak Türkiye'nin il bazında çocuk suçluluğu durumu ortaya konulmuştur. Türkiye'nin çocuk suçluluğu haritasını çıkarabilmek için TÜİK'in paylaşmış olduğu en çok suça sürüklenen daha doğrusu çocuk suçluluğunun en çok meydana geldiği 32 il incelemeye alınmıştır. TÜİK tarafından bu 32 il paylaşıldığı için bu illerden elde edilen veriler incelenmiştir. Yine 32 il içerisinde çocuk suçluluğu irdelenmiş ve kategorize edilmiştir. Türkiye sıralamasında il bazında suça sürüklenen çocuk miktarı az ama nüfusa oranladığında çocuk suçluluğunun yüksek olan iller olabilir. TÜİK'in adli istatistik verilerinde tüm illeri yayımlanmadığından incelememiz en çok çocuk suçluluğun olduğu 32 il ile sınırlandırılmak zorunda kalmıştır. Aşağıda Türkiye'de çocuk suçluluğunun en yüksek olduğu 32 il kendi içerisinde sıralanmıştır. Bu sıralama yapılırken öncelikle bu 32 ilin 0-17 yaş çocuk nüfusu elde edilmiştir. Her ilin çocuk nüfusları farklı olduğundan her bir ildeki suça sürüklenen çocuk sayısı (birden fazla suç işleyen çocuklar olabilir TÜİK 2021 ile her 1000 çocuk nüfusta suça sürüklenme oranı çıkartılarak iller katogorize edilmiştir.

Öncelikle çocuk suçluluğunun en fazla olduğu 32 il verileri temel alınarak Türkiye ortalaması ortaya çıkarılmıştır. 32 ilin toplam çocuk nüfusu TÜİK verilerinden elde edilerek 32 ilin çocuk suçluluğu tek tek değerlendirmeye alınarak her 1000 çocuktaki suça sürüklenme oranı ortaya çıkarılmıştır. Bu hesaplama yöntemine göre Türkiye'de her 1000 çocukta çocuk suçluluğu oranı 3.89'dur.

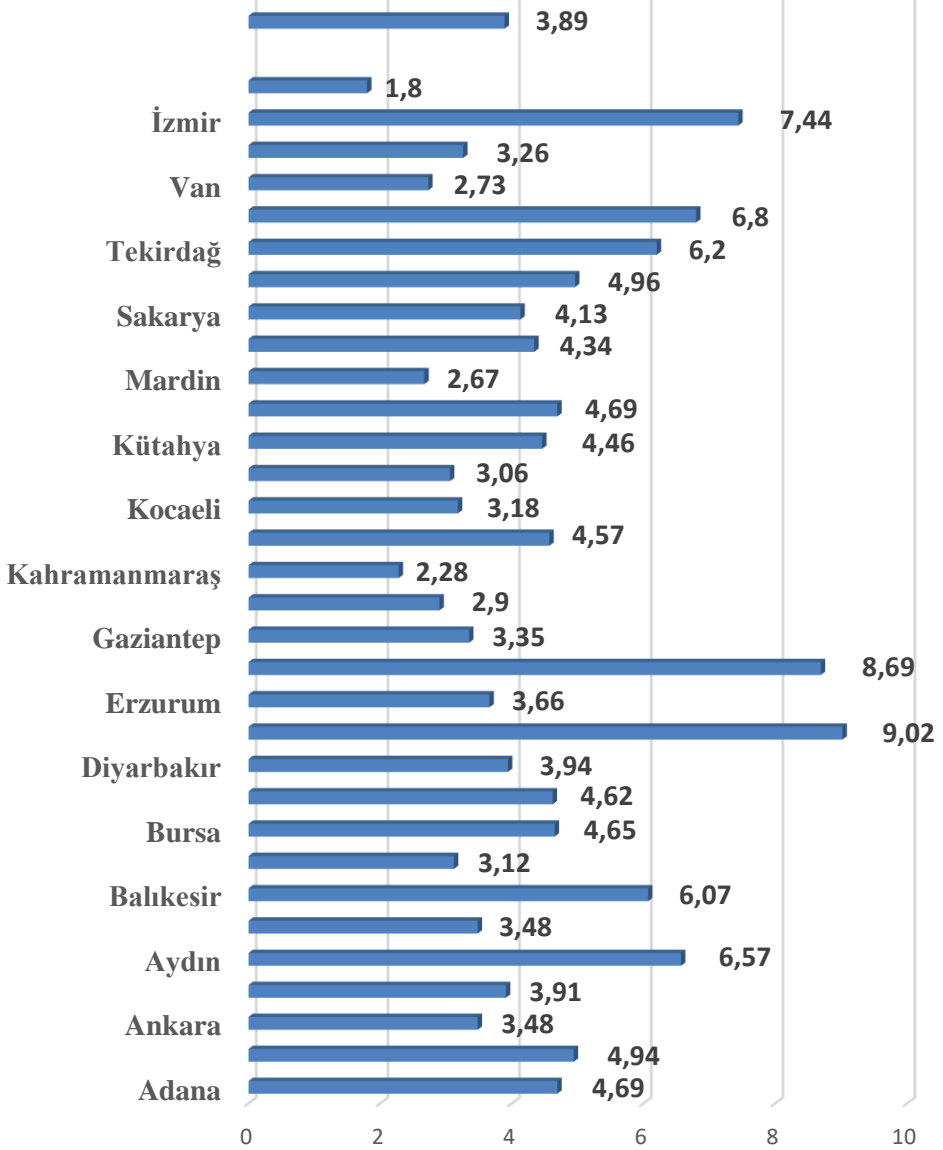
Yine aynı hesaplama yöntemine göre Türkiye'de 32 il içerisinde çocuk suçluluğunun en yüksek olduğu il 9,02 ile Edirne olmuştur. Türkiye ortalamasının neredeyse üç katıdır. Daha sonra 8,69 ile Eskişehir, 7,44 ile İzmir, 6,8 ile Uşak, 6,57 Aydın, 6,2 Tekirdağ, 6,07 Balıkesir illeri takip etmiştir.

Türkiye'de çocuk suçluluğunun en az olduğu il 1,8 ile Şanlıurfa olmuştur. Şanlıurfa'da suç oranı Türkiye ortalamasının çok altındadır. Onu takiben 2,28 ile Kahramanmaraş, 2,67 ile Mardin, 2,73 ile Van, 2,90 ile Hatay çocuk suçluluğunun en az olduğu iller arasında olduğu görülmüştür.

Buradan şöyle bir ilginç sonuca da ulaşılmıştır: Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgesinin neredeyse tamamı çocuk suçluluğu açısından (Diyarbakır hariç 3,94 Türkiye ortalamasına yakındır.) Türkiye ortalamasının çok altındadır. Türkiye'nin batı bölgesinde olan İzmir, Aydın, Balıkesir, Eskişehir, Uşak ile Trakya bölgesinde bulunan Tekirdağ, Edirne illeri çocuk suçluluğu açısından en yüksek bölgeler olarak görülmektedir.

Türkiye'de İllerin Çocuk Nüfusuna Göre Her 1000 Kişide Suçta Sürüklenen Çocuk Oranı

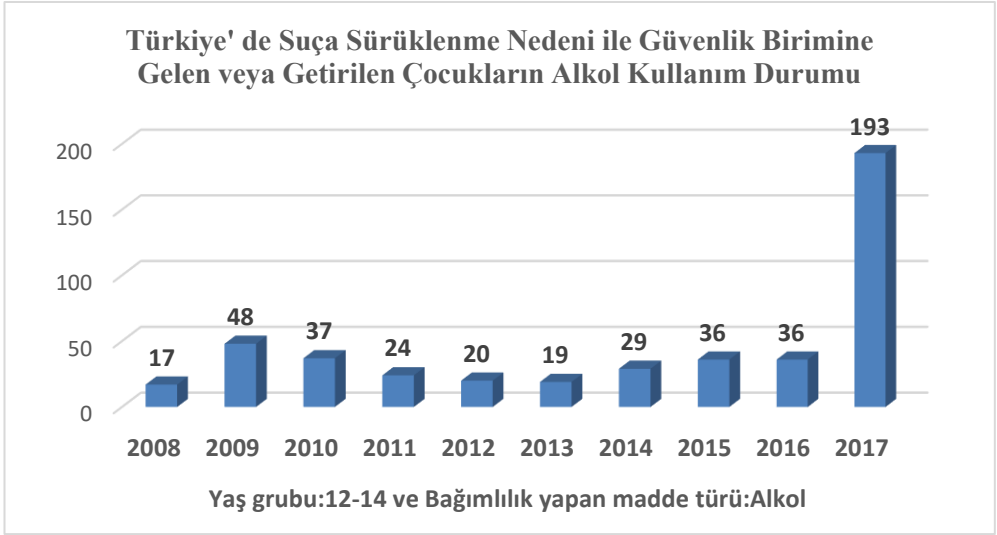

Şekil 1 İl Bazında Her 1000 Çocukta Suçta Sürüklenme Oranı ve Türkiye Ortalaması (Tüik, 2021 Verilerinden Elde Edilen Verilerle Hesaplanmıştır.)

Türkiye’de incelemeye alınan 32 il çocuk suçluluğu oranı açısından üç gruba ayrılmıştır. 1. grup iller çocuk suçluluğu oranı olarak 6,0’ın üzerinde olan en yüksek illerdir. Sırasıyla Edirne, Eskişehir, İzmir, Uşak, Aydın, Tekirdağ ve Balıkesir’dir. 2. grup iller çocuk suçluluğu oranı 4,0 ile 5,99 arasında olan nispeten çocuk suçluluğunun yüksek olduğu illerdir. Samsun, Sakarya, Mersin, Manisa, Kütahya, Kayseri, Denizli, Bursa, Afyonkarahisar, Adana’dır. 3. grup iller çocuk suçluluğunun Türkiye ortalamasına yakın olan illerdir (çocuk suçluluğu oranı 3,50 ile 3,99 arası olan iller seçilmiştir.) Erzurum, Diyarbakır’dır. 4. grup iller ise çocuk suçluluğunun Türkiye ortalamasının altında olan illerdir (3,50’nin altındaki iller seçilmiştir.) İstanbul, Van, Konya, Kocaeli, Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Batman, Ağrı, Urfa, Ankara’dır.

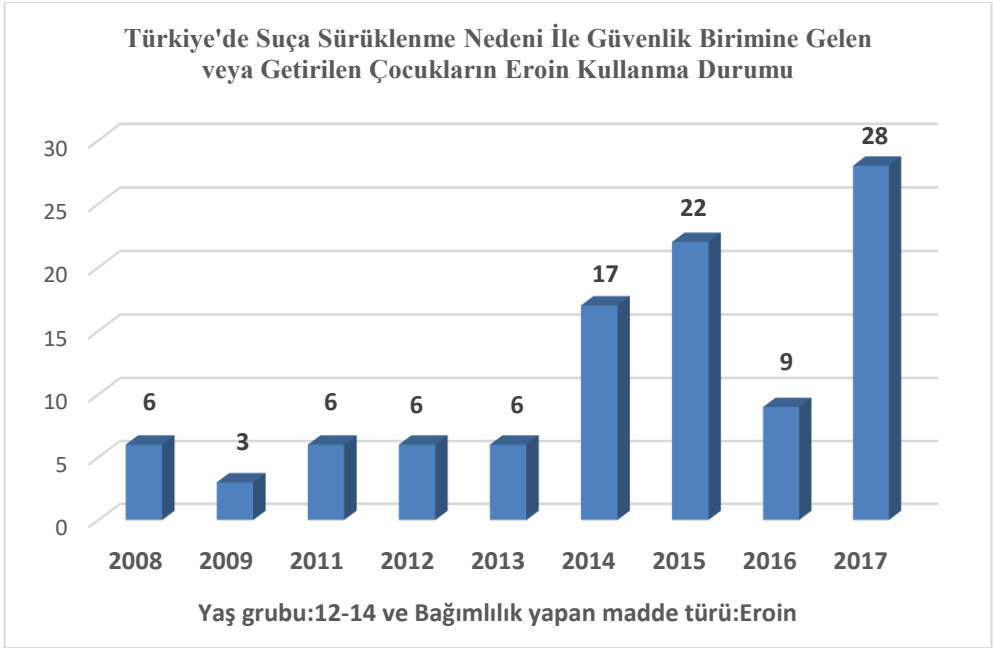
Tablo 1 Türkiye’de Suça Sürüklenen Çocukların İl Bazında Kategorik Durumu

Suç Derecesi	Şehir Sınıflandırması
1. Kategorideki İller:	Edirne, Eskişehir, İzmir, Uşak, Aydın, Tekirdağ, Balıkesir
2. Kategorideki İller:	Samsun, Sakarya, Mersin, Manisa, Kütahya, Kayseri, Denizli, Bursa, Afyonkarahisar, Adana
3. Kategorideki İller:	Erzurum, Diyarbakır,
4. Kategorideki İller:	İstanbul, Van, Konya, Kocaeli, Kahramanmaraş, Hatay, Gaziantep, Batman, Ağrı, Ankara.

Şekil 2 Güvenlik Birimlerine Gelen veya Getirilen Çocuklar İçerisinde Alkol Kullanım Durumu (TÜİK 2021).

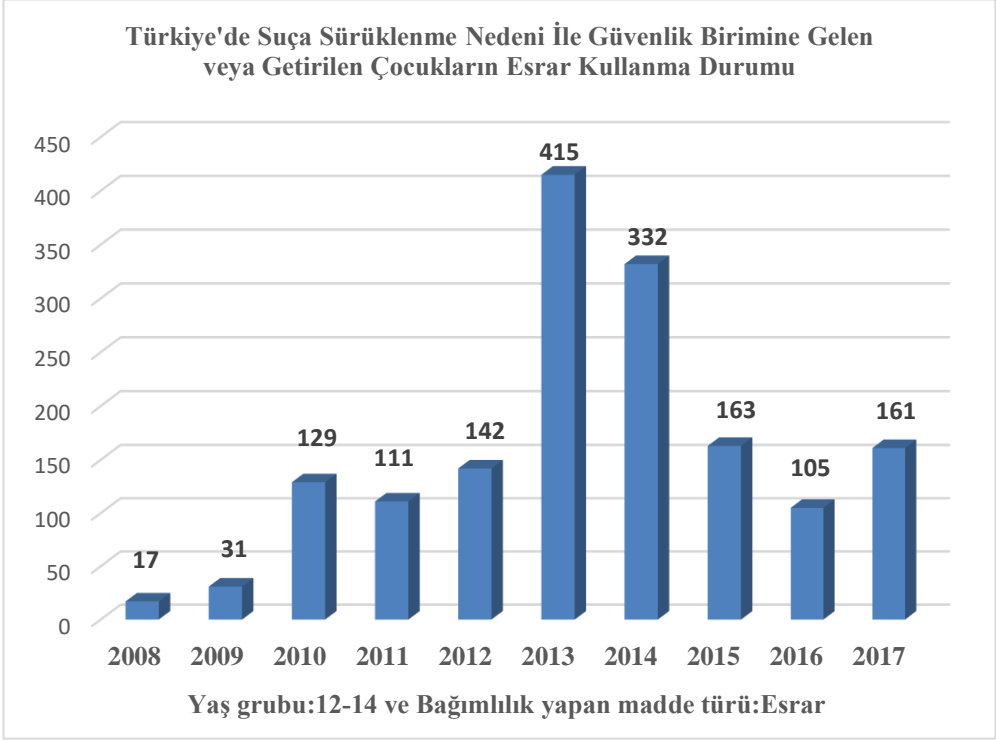
Şekil'2 ye baktığımızda 2008 ile 2017 yılları arasında 12-14 yaş aralığında olan ve güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar arasında alkol kullanım durumu görülmektedir. 2008 yılında bu oran 17 iken 2017'de bu oran 193'e çıkmıştır. 12-14 yaş çok küçük bir yaş grubu olmasına rağmen suçta sürüklenen çocuklar içerisinde 193 çocuğun alkol kullandığı görülmektedir. 2008'den 2017'ye kadar 11 kat arttığı görülmektedir. Gerçekte bu rakamın daha fazla olacağı değerlendirilmektedir. Karakola gelmeyip alkol kullanan çocukların olduğu varsayılmaktadır. Alkol kullanımının bu yaştaki çocukların suçta sürüklenmesinde etkisi olacağı muhakkaktır. Ancak burada asıl düşündürücü olan sorun 18 yaş altına alkol satışı yasak olmasına rağmen bu çocukların bir şekilde alkole ulaşabildiği görülmektedir.

Şekil 3 Türkiye'de Suçta Sürüklenme Nedeni ile Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Eroin Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

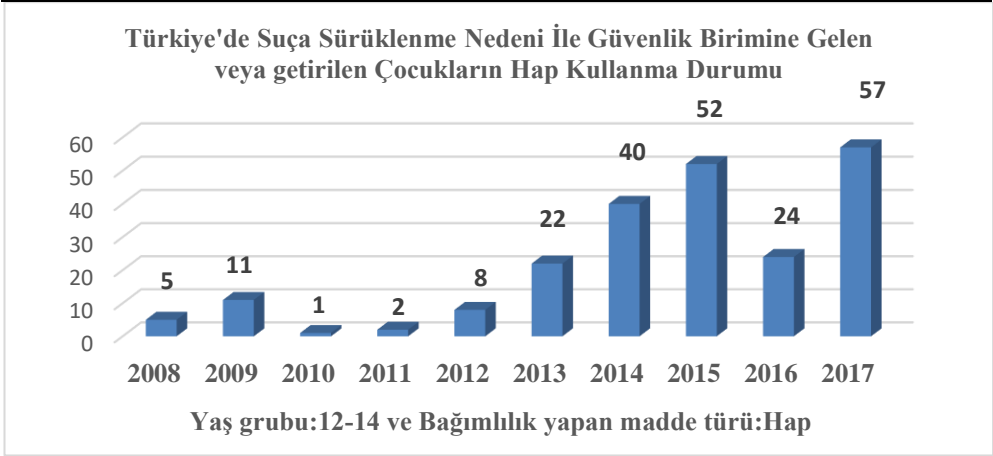
Yine Türkiye'de suçta sürüklenme nedeni ile 12-14 yaş arası güvenlik birimlerine gelen veya getirilen çocuklardan şekil 3'teki eroin kullanma durumuna bakıldığında 2008 yılında bu sayı 6 iken 2017 yılında 28'e ulaştığı görülmektedir. 2008 yılından 2017 yılına eroin kullanan çocuk oranının 4 katından fazla arttığı görülmektedir. Uyuşturucu kullanımının çocukların suçta sürüklenmesinde dolaylı değil doğrudan etki eden faktörler arasında olduğunu söyleyebiliriz. Özellikle de

çok küçük yaşta çocukların eroin gibi ulaşılması çok güç uyuşturucu maddesine ulaşabildiği de görülmektedir. Güvenlik birimlerine gelmeyen çocuklar içerisinde de eroin kullanan çocukların olabileceği değerlendirilmektedir.

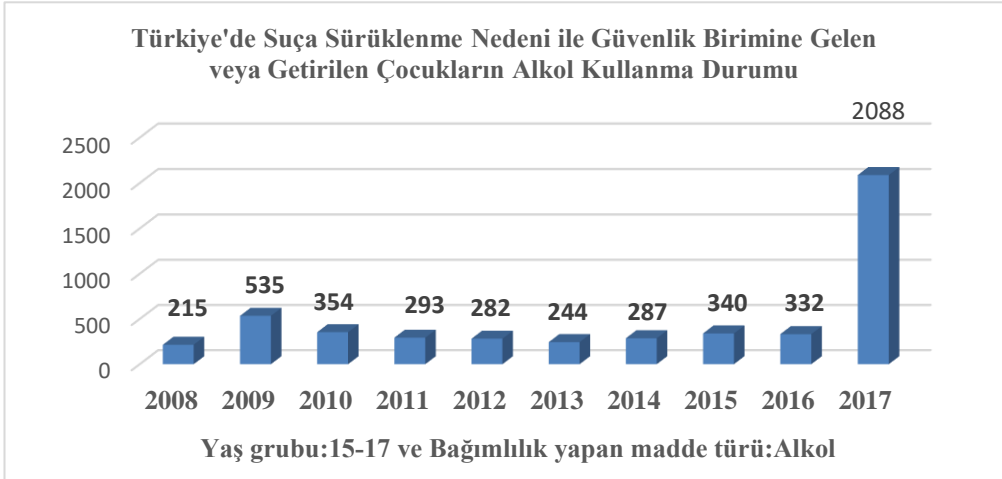
Şekil 4 Türkiye’de Suça Sürüklenme Nedeni ile Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Esrar Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

Türkiye’de suça sürüklenme nedeni ile güvenlik birimine gelen veya getirilen çocuklar içerisinde şekil 4’teki esrar kullanım durumu görülmektedir. Şekil 4 incelendiğinde 2008 yılında 17 iken 2013’te bu rakamın 415’e kadar çıktığı görülmektedir. 2013 yılından sonra göreceli olarak düştüğü 2016 yılında 105’e kadar indiği, 2017 yılında ise 161’e kadar çıktığı görülmektedir. 2008 ile 2017 yılları arasında dalgalı bir seyir izlese de bu iniş ve çıkışların nedeni bilinmemektedir. Ancak 2008’den 2017 yılına kadarki grafiğe bakıldığında esrar kullanımının 9 kat arttığı görülmektedir. Bu durum ise çocukların suça sürüklenmesini doğrudan etkilediğini göstermektedir. Aynı zamanda verilerden Türkiye’de çocuklar içerisinde uyuşturucu kullanımının hızla yaygınlaştığı anlaşılmaktadır. Hiç şüphesiz bu rakamlardan çok daha fazla 12-14 yaş arası çocukların esrar kullandığı düşünülmektedir.

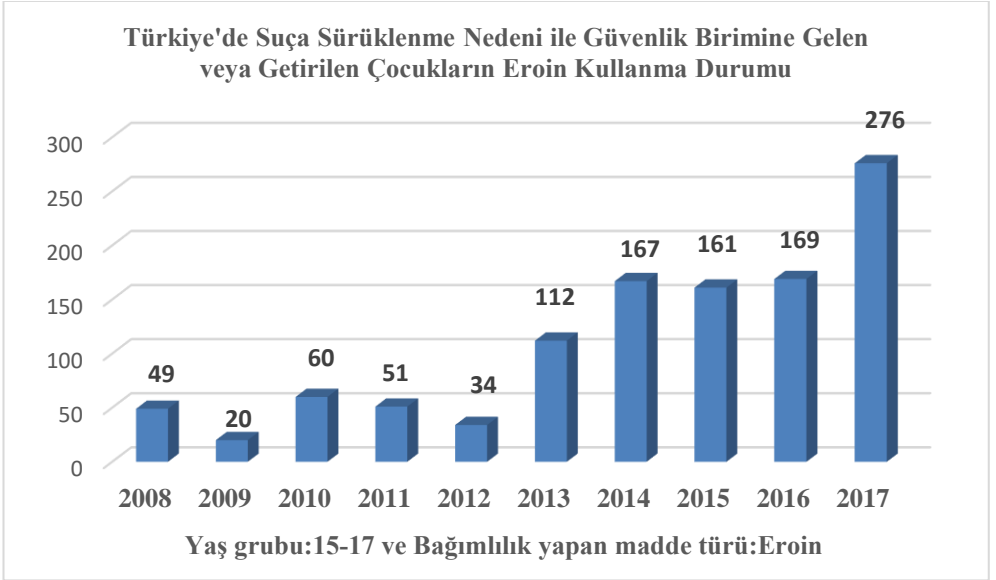
Şekil 5 Türkiye’de Suça Sürüklenme Nedeni ile Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Hap Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

Şekil 5 incelendiğinde Türkiye’de suça sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine gelen çocukların hap kullanım durumu görülmektedir. 2008 yılında suça sürüklenerek aynı zamanda hap kullanan çocuk sayısı 5 iken 2017’de bu rakam 57 olmuştur. 2016 yılında 24’e düşse de sürekli bir artış gözlenmektedir. 2008 yılından 2017 yılına yaklaşık 11 kat suça sürüklenen çocuklar içerisinde hap kullanım oranı artış göstermiştir. Sayılar küçük olsa da bu hızlı artış ürkütücü boyuttadır. Hiç şüphesiz gerçek rakamın bundan çok daha fazla olduğu değerlendirilmektedir.

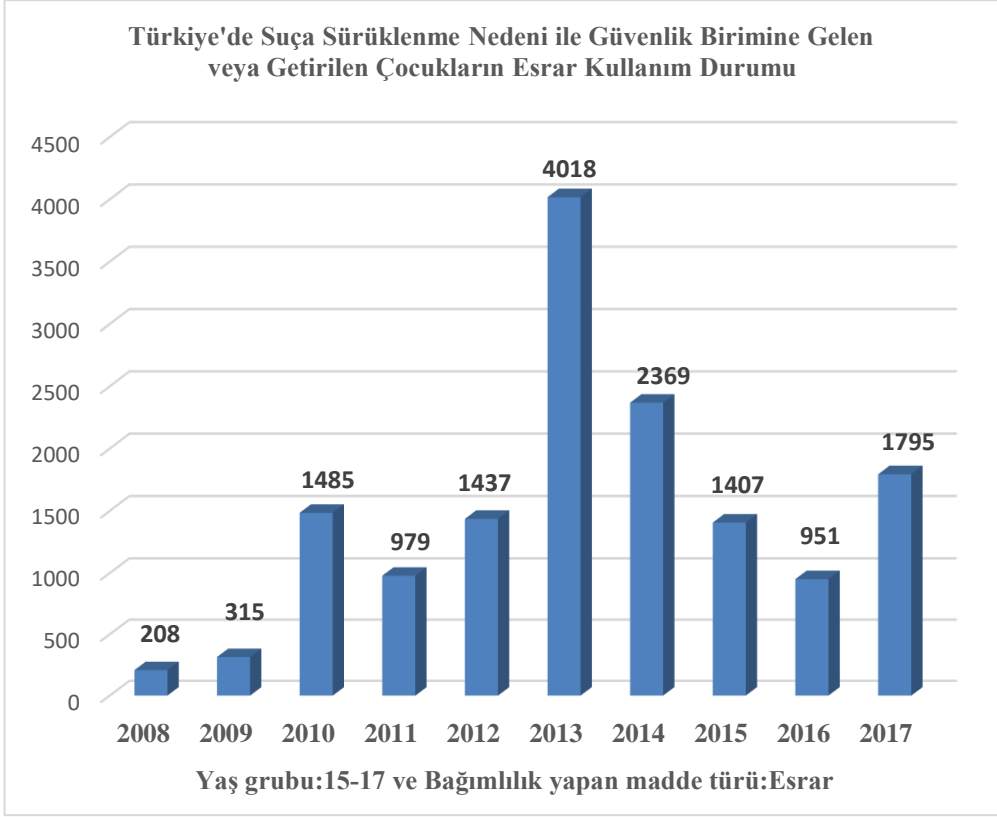
Şekil 6 Türkiye’de Suça Sürüklenme Nedeni ile Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Alkol Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

Şekil 6'ya baktığımızda Türkiye'de 15-17 yaş arası suça sürüklenme nedeni ile Güvenlik kuvvetlerine gelen veya getirilen çocukların alkol kullanım durumu görülmektedir. Bu grafikte 2008 yılından 2016 yılına kadar genelde yatay bir seyir izlemesine rağmen 2017 yılında ciddi bir yükseliş görülmektedir. 2008 yılında 215 iken 2017 yılında 2088 olduğu görülmektedir. Neredeyse 10 kat alkol kullanımı artmıştır. Bu sayının aslında çok daha fazla olduğu söylenebilir. Güvenlik kuvvetlerine gelmeyen ancak bağımlılık yapıcı etkisi olan alkolü tüketen çocuk sayısının çok daha fazla olduğu düşünülmektedir. 2017 yılındaki bu artışın nedeni ham veriler elde olmadığından bilinmemektedir. Bir diğer bulgu ise 12-14 yaş arasında 2017 yılında 193 iken, 15-17 yaş arası 2088 olmasıdır. Yaşın yükselmesi ile birlikte alkol tüketimi de yaklaşık 10 kat artış göstermiştir.

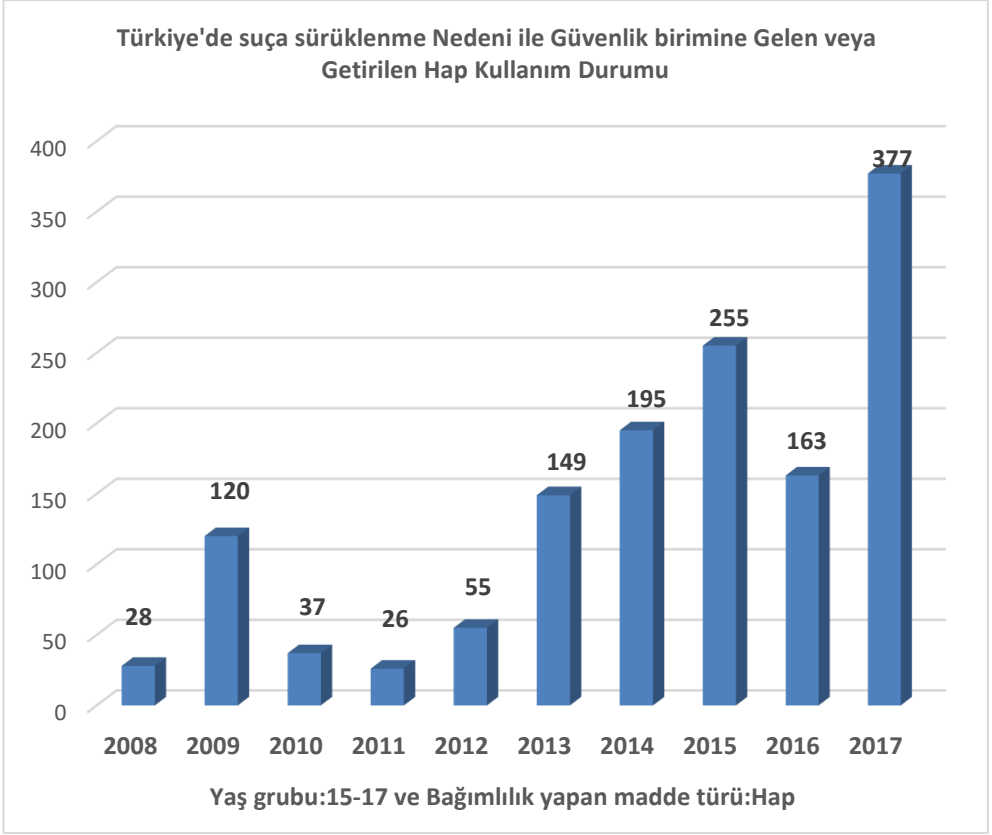
Şekil 7 Türkiye'de Suça Sürüklenme Nedeni ile Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Eroin Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

Şekil 7 incelendiğinde suça sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine bir şekilde gelen çocukların eroin kullanma durumu görülmektedir. 2008 yılında 49 iken 2017 yılında 276 olduğu, yaklaşık 5 katından daha fazla artış olduğu görülmektedir. 2008 yılından 2017 yılına kadar göreceli bir şekilde artış meydana gelmiştir. 12-14 yaş arasında suça sürüklenerek eroin kullanan çocuk sayısı 2017 yılında 28 iken 15-17 yaş arasında aynı yıl eroin kullanıp suça sürüklenen çocuk sayısı 276'dır. Yaklaşık 10 kat fazladır. Bu da şunu göstermektedir ki çocukların yaşı büyüdükçe eroin kullananların sayısının arttığı görülmektedir.

Şekil 8 Türkiye’de Suça Sürüklenme Nedeni ile Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Esrar Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

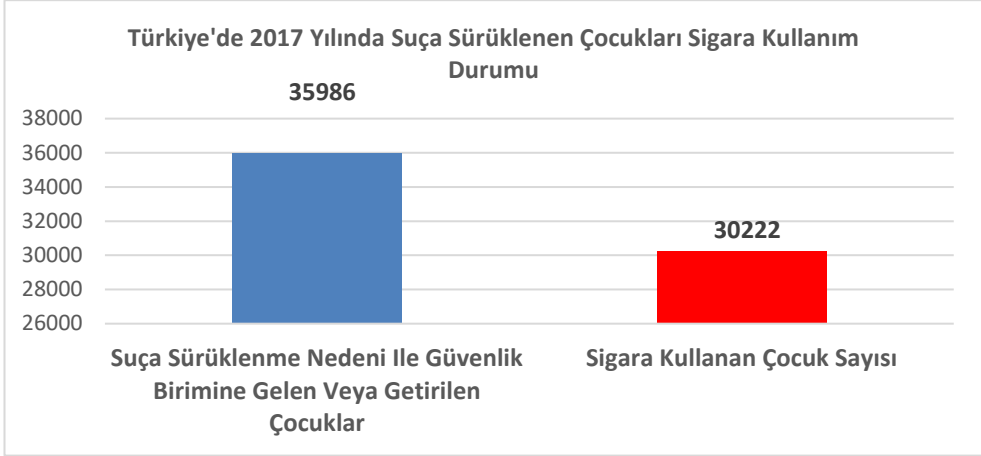
Şekil 8’e baktığımızda suça sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine bir şekilde gelen çocuklar içerisinde esrar kullanım durumuna baktığımızda 2008 yılında bu sayı 208 iken 2017 yılında 1795’tir. Yaklaşık 9 kat artış göstermiştir. Grafikte en dikkat çekici durum ise 2013 yılında bu sayının 4018’e çıkmasıdır. Sonra tekrar 2016 yılında 951’e kadar inmiş 2017 yılında 1795 çıkmıştır. 2013 yılındaki 4018 sayısı çok dikkat çekicidir. Bu artışın nedeni bilinmemektedir. Daha sonra bu çocuklar esrar kullanımına devam etti mi? Yoksa tedavi edilip topluma kazandırıldı mı bilmiyoruz. Bu çocukların 2013 yılından günümüze kadarki durumu gözlemlenerek suç kariyerlerini artırıp artırmadıklarının ortaya konulması ya da bunlardan kaç tanesinin topluma kazandırıldığının bilimsel olarak araştırılması gerekmektedir. Yine 12-14 yaş grubunda esrar kullanan çocuk sayısı 161 iken, 15-17 yaş grubunda 1795 olmuştur. Bu da çocuklarda yaş ilerledikçe uyuşturucu kullanım oranının katlanarak arttığını göstermektedir.

Şekil 9 Türkiye’de Suça Sürüklenme Nedeni ile Güvenlik Birimine Gelen veya Getirilen Çocukların Hap Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

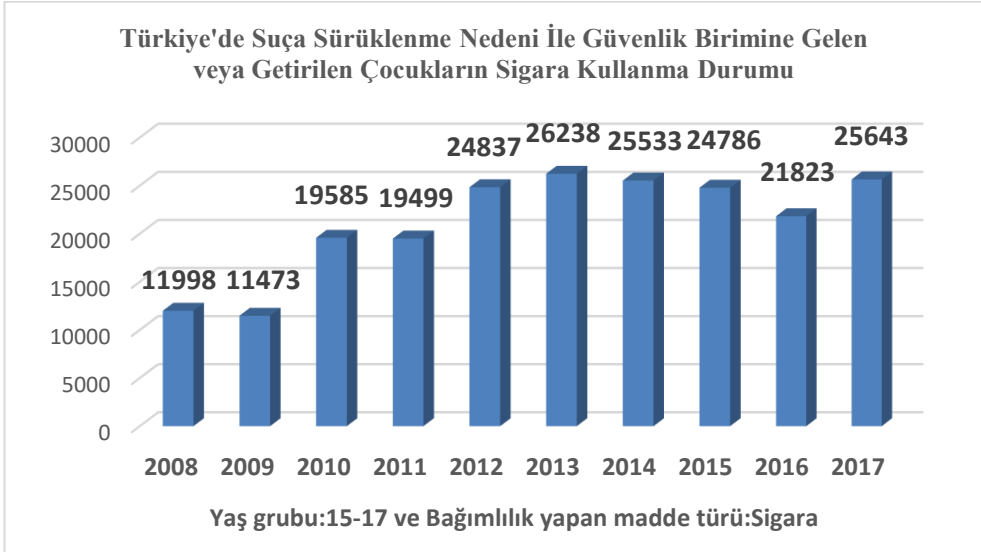
Şekil 9 incelendiğinde 15-17 yaş arasındaki çocukların bir şekilde güvenlik kuvvetlerine gelen veya getirilenler içerisindeki hap kullanım durumu görülmektedir. Grafik incelendiğinde 2008 yılında hap kullanan çocuk sayısı 28 iken 2017 yılında bu rakam 377’ye çıkmıştır. Yaklaşık 13 kat artmıştır. Burada dikkat çekici bir diğer durum ise diğer uyuşturucu maddelerden daha fazla hap kullanan çocuk sayısında artış meydana gelmiş olmasıdır. Bu da şunu göstermektedir: Diğer uyuşturuculara nazaran çocukların sentetik uyuşturucu olan hapi elde etmelerinin daha kolay olduğu değerlendirilebilir. Bir diğer husus ise 12-14 yaş arası çocuklarda aynı şekilde suça sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine gelenler içerisinde hap kullanım sayısı 2017 yılında 57 iken, 15-17 yaş aralığında aynı yıl 377’dir. Burada da dikkat çeken bir diğer husus çocukların yaşlarındaki artışla beraber hap kullanan çocuk sayısının da katlanarak artmış olmasıdır.

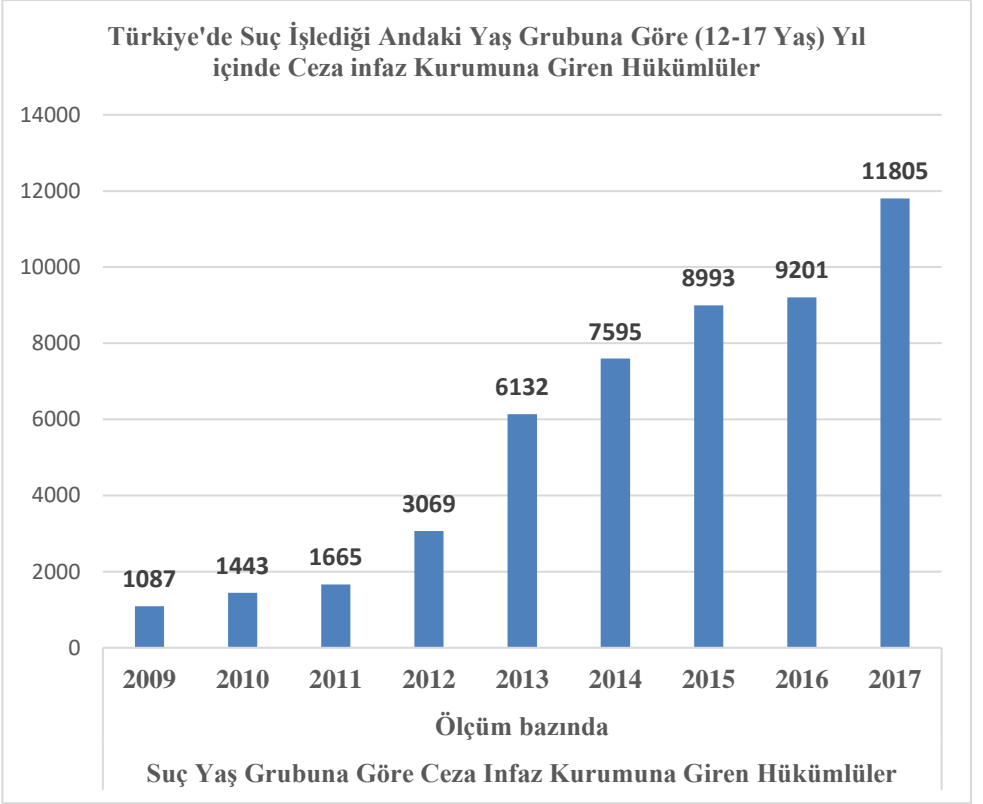
Şekil 10 Türkiye’de 2017 Yılında Suçta Sürüklenme Nedeni İle Güvenlik Birimine Gelen Veya Getirilen Toplam Çocuk Sayısı Ve Bu Çocuklarda Sigara Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

Şekil 10’a baktığımızda ise suçta sürüklenerek bir şekilde güvenlik kuvvetlerine gelen çocuklar içerisinde sigara kullanan çocuk sayısını görmekteyiz. 2017 yılında suçta sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine gelen çocuk sayısı toplamda 30.222 yapmaktadır (TÜİK, 2020). Bu rakam çok yüksektir. Suçta sürüklenen çocukların 4/5’nin sigara kullanmış olması dikkat çekici bir durumdur.

Şekil 11 Türkiye’de Suçta Sürüklenme Nedeni İle Güvenlik Birimine Gelen Veya Getirilen Çocukların Sigara Kullanım Durumu (TÜİK, 2021).

Şekil 11’de 2008 yılında suça sürüklenerek güvenlik kuvvetlerine gelen çocuklar içerisinde sigara kullanan sayısı 11.998 iken 2017 yılında bu sayının 25.643’e çıktığı görülmektedir. TÜİK verilerine baktığımızda 2017 yılında suça sürüklenme nedeni ile güvenlik birimine gelen veya getirilen toplam çocuk sayısı 35.986’dır. Bu da şunu göstermektedir: Suça sürüklenen çocukların % 83’ü sigara kullanmaktadır. Bu bilgidен şu sonuca varılabilir: Sigara kullanımı çocukların suça sürüklenmesinde önemli bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Yine 2017 yılında 11 yaş ve altı suça sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine gelen çocuklar içinde sigara kullanan sayısı 137 iken, 12-14 yaş arasında 4.442, 15-17 yaş arasında 25.643’tür.

Şekil 12 Türkiye’de Suç İşlediği Andaki Yaş Grubuna Göre Yıl İçinde Ceza İnfaz Kurumuna Giren Çocuk Hükümlü Sayısı (TÜİK, 2021).

Şekil 12’ye baktığımızda suç işlediği yaş grubuna göre ceza infaz kurumuna hükümlü olarak giren Türkiye’deki çocuk sayısını görmekteyiz. Aslına bakarsanız 12-17 yaşındaki çocukların cezaevine girmesi gerçekten insanın yüreğini sıslatıyor.

Ancak grafiği incelediğimizde 2009 yılında bu rakam 1.087 iken, 2017 yılında 11.805 olduğu görülmektedir. Yani 9 yılda 10 kattan fazla artış gösterdiği görülmektedir. Bu durum çocuk suçluluğunun ciddi anlamda artış gösterdiği şeklinde yorumlanabilir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

TÜİK'ten elde edilen veriler ışığında yapılan istatistiki inceleme sonuçlarına göre 2020 yılında en çok çocuk suçluluğunun meydana geldiği iller çıkarılmıştır. Buna göre Türkiye ortalaması olan 3,89'un çok üzerinde olan Edirne, Eskişehir ve İzmir illerindeki çocuk suçluluğunun bilimsel olarak nedenlerinin ortaya çıkartılması gerekmektedir. Çünkü bu illerde çocuk suçluluğu, Türkiye ortalamasının 2 katından fazladır. Türkiye ortalamasının çok altın da olan 1,8 ile Şanlıurfa'da çocuk suçluluğunun önlenmesine yönelik alınan tedbirlerin olup olmadığının da incelenmesi gerekmektedir. Varsa buna yönelik tedbirlerin tüm Türkiye'de yaygınlaştırılması faydalı olacaktır. Ancak burada ısrarla üzerinde durulması gereken husus çocuk suçluluğu Türkiye ortalamasının üzerinde olan iller ile ilgili acil eylem planı hazırlanarak sosyal, ekonomik ve eğitim alanlarında bu planlamanın hayata geçirilmesi gerekir. Çocuk suçluluğunun erken dönemde önlenmesi çok önemlidir. Zira etiketlenen çocuk, toplum tarafından dışlanabilmekte ileriki yaşlarda suç işlemeye meyilli olmaktadır.

Grafikler incelendiğinde çocukların suça sürüklenmelerini etkileyecek faktörlerin ortaya çıkartılması amaçlanmıştır. Hiç şüphesiz çalışmada grafiklerle paylaşılan hususların dışında birçok faktör çocukların suça sürüklenmesinde etkili olabilir. Bu grafiklere sırasıyla bir göz atacak olursak:

Hem 12-14 yaş grubunda hem de 15-17 yaş grubunda alkol kullanma durumuna bakıldığında her iki grubun toplamının 2008'de 232 olduğu 2017'de ise her iki yaş grubunun toplamının 2.281 olduğu görülmektedir. Yaklaşık 10 kat artış gözlenmiştir.

12-14 ve 15-17 yaş grubunda suça sürüklenme nedeni ile güvenlik birimine gelen çocuklar içinde eroin kullanma durumuna bakıldığında 2008'de her iki grup için toplam 55 iken, 2017'de bu rakamın 304 olduğu, 6 kata yakın artış olmuştur.

Yine 12-14 ve 15-17 yaş grubunda suça sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine bir şekilde gelen çocuklar içinde esrar kullanım miktarına baktığımızda 2008 yılında toplam 225 iken, 2017 yılında 1.956'ya çıktığı tespit edilmiştir. Yani yaklaşık 8 kat artış göstermiştir.

Suçta sürüklenme nedeni ile 12-14 ve 15-17 yaş grubunda güvenlik kuvvetlerine bir şekilde gelen çocuklar içinde hap kullanım miktarına baktığımızda 2008'de 33 iken, 2017'de 434'e çıkmış yaklaşık 13 kat artış olmuştur. Bağımlılık yapan maddeler içinde hap kullanımındaki bu artışın nedeni ise uyuşturucuya çocukların daha kolay ulaştığı şeklinde yorumlanabilir.

Yine Suçta sürüklenme nedeni ile güvenlik kuvvetlerine bir şekilde gelen çocuklar içerisinde sigara kullanım durumuna baktığımızda tüm yaş gruplarında toplam 30.222 olduğu görülmüştür. Güvenlik kuvvetlerine suçta sürüklenme nedeni ile gelen tüm çocuk sayısı 35.986'dır.(TÜİK 2020) Bu da 2017 yılında tüm suçta sürüklenen çocukların %83'nün sigara kullandığı anlamına gelmektedir. Sigara çocuklar için suçta sürüklenme de veya diğer bağımlılık yapan maddelere giden yolda önemli bir dönüm noktası olduğu görülmektedir. Özellikle çocukların sigara kullanımını engelleyici önlemler alınmalı ya da sigaranın zararlarının anlatılarak uzak tutulması gereken bir madde olduğu belirtilmelidir.

Yukarıda çocukların suçta sürüklenmesinde önemli olan bazı faktörlerin grafikleri paylaşılmıştır. Bu grafiklere baktığımızda suçta sürüklenen çocuklar içerisinde bağımlılık yapan maddeleri kullananların sayısına bakıldığında 2009 yılında 1087 iken 2018 yılında 2017 yılına kadar ciddi oranlarda artış olduğu gözlemlenmiştir. Bu artışa paralel olarak her ne kadar TÜİK verilerine göre Türkiye'de suçta sürüklenen çocuk sayısı düşüyor gibi görünse de 2008 yılında hüküm giyen çocuk sayısı 1.087 iken 2017 yılında 11.805 olmuştur. Yaklaşık 10 kat artış meydana gelmiştir. Bu da bize suçta sürüklenen çocuklar içerisinde bağımlılık yapan madde kullanımındaki artışa paralel olarak nispeten hüküm giyerek cezaevine giren çocuk sayısındaki artış oranları birbirine yakın olduğunu söyleyebiliriz. Mesela alkol kullanım oranında da 10 kat artış vardır. Esrar kullanımında 8 kat artış vardır. Hap kullanımında 13 kat artış vardır. Bağımlılık yapan bu maddelerin kullanım oranındaki artışın ortalamasına baktığımızda cezaevine giren çocuk sayısındaki artış oranı ile örtüştüğünü görmekteyiz. Bunlar dikkat çekici örneklerdir. Buradan şu sonuca ulaşılabilir çocukların suçta sürüklenmesinde burada belirtilmeyen birçok faktör vardır. Ancak bağımlılık yapan maddelerin çocuklar tarafından kullanılması suçta sürüklenmelerinde önemli bir husustur. Çocuklarımızı bağımlılık yapan maddelerden uzak tutulması, uyuşturucu ve uyarıcı maddelerle daha etkin bir mücadele edilmesi, çocukların suçta sürüklenmesini engellemede önemli bir rol oynayacağı muhakkaktır.

KAYNAKÇA

- Agnew, R. A. (1992). Foundation for a general strain theory of crime and delinquency. *Criminology*, 30: 47– 88.
- Agnew, R. A. (2006). *Pressured into Crime: An Overview of General Strain Theory*. Cary, NC: Roxbury.
- Agnew, R. (2006). Storylines as a neglected cause of crime. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 43(2), 119-147.
- Akers, R. L. (1985). *Deviant Behavior: A Social Learning Approach*, 3rd Edition. Belmont, CA: Wadsworth.
- Akers, R. L., ve Jennings, W. G. (2015). Social learning theory. *The handbook of criminological theory*, 4, 230-240.
- Anda, R.F., Croft, J. B., Felitti, V.J., Nordenberg, D., Giles, W.H., Williamson, D.F. Giovino, GA. (1999). Olumsuz çocukluk deneyimleri ve ergenlik ve yetişkinlik döneminde sigara kullanımı. *Jama*, 282 (17), 1652-1658.
- Andrews, D. A., Zinger, I., Hoge, R. D., Bonta, J., Gendreau, P., Cullen, F. T. (1990). Does correctional treatment work? A clinically relevant and psychologically informed meta-analysis. *Criminology*, 28(3), 369-404.
- Aslan A., ÖCAL O. (2012). Türkiye’de Suç Oranlarının Sürekliliği Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi, 2012, Cilt: 5, Sayı: 1, s. 85-92.
- Aslan, M. Y. (2008) ‘‘Çocuk Suçluluğu Hakkında Uluslararası ve Ulusal Hukuk Düzenlemeleri’’ Ankara Barosu Dergisi Yıl:66 Sayı: 4 Güz 2008 88-96
- Baglivio, M. T., Epps, N., Swartz, K., Huq, M. S., Sheer, A., Hardt, N. S. (2014). The prevalence of adverse childhood experiences (ACE) in the lives of juvenile offenders. *Journal of juvenile justice*, 3(2).
- Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Epps, N., Nelson, R. (2017). Predicting adverse childhood experiences: The importance of neighborhood context in youth trauma among delinquent youth. *Crime ve Delinquency*, 63(2), 166-188.
- Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Piquero, A. R., Epps, N. (2015). The relationship between adverse childhood experiences (ACE) and juvenile offending trajectories in a juvenile offender sample. *Journal of Criminal Justice*, 43(3), 229-241.

- Bandura, A. ve Richard H. W. (1959). *Adolescent Aggression*. New York: Ronald Press.
- Bandura, A. (1992). Bandura's social learning theory. *Theories of Development: Concepts and Applications*, 175-192.
- Barrett, D. E., ve Katsiyannis, A. (2017). The Clemson juvenile delinquency project: Major findings from a multi-agency study. *Journal of Child and Family Studies*, 26(8), 2050-2058.
- Bateman, T. (2014). Where has all the youth crime gone? Youth justice in an age of austerity. *Children ve Society*, 28(5), 416-424.
- Bayer, P., Hjalmarsson, R., Pozen, D. (2009). Building criminal capital behind bars: Peer effects in juvenile corrections. *The Quarterly Journal of Economics*, 124(1), 105-147.
- Blomberg, T. G., Mestre, J., Mann, K. (2013). Bir olumsuzluk dünyasında nedensellik aramak: Kriminoloji, araştırma ve kamu politikası. 571.
- Brezina, T. (1998). Adolescent maltreatment and delinquency: The question of intervening processes. *Journal of Research in Crime and Delinquency*, 35: 71-99.
- Catalano, R. F. ve Hawkins, J. D. (1996). The Social Development Model: A theory of antisocial behavior. In (J. David Hawkins, ed.), *Delinquency and Crime: Current Theories*. New York: Cambridge University Press. 3-15.
- Cohen, S. (2017) *Against Criminology*, New York: Routledge Press.
- Cömert Ö., ve SEVİM Y. (2017) "Çocuk ve Suç İlişkisinin Sosyolojik Suç Kuramları ile İncelenmesi" Bitlis Eren Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi / Journal of Bitlis Eren University Institute of Social Sciences Cilt/Volume:6, Sayı/Number:1, Haziran/June 2017, 29-40.
- Cömertler, N. ve Muhsin K. (2007), "Türkiye'de Suç Oranının Sosyo-Ekonomik Belirleyicileri: Yatay Kesit Analizi", Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakülte Dergisi, 62-2: 37-57.
- Craig, J. M., Baglivio, M. T., Wolff, K. T., Piquero, A. R., Epps, N. (2017). Do social bonds buffer the impact of adverse childhood experiences on reoffending? *Youth violence and juvenile justice*, 15(1), 3-20.

- Cullen, F. T. ve Agnew, R. (2001). *Criminological theory: past to present essential readings*, (Second Edition). Los Angeles: Roxbury Publishing Company.
- Derzon, J. H. (2010). The correspondence of family features with problem, aggressive, criminal, and violent behavior: A meta-analysis. *Journal of Experimental Criminology*, 6: 263– 292.
- Dube, S. R., Felitti, V. J., Dong, M., Chapman, D. P., Giles, W. H., Anda, R. F. (2003). Çocuklukta istismar, ihmal ve evdeki işlev bozuklukları ve yasadışı uyuşturucu kullanımı riski: olumsuz çocukluk deneyimleri çalışması. *Pediatric*, 111 (3), 564-572.
- Ehrlich, I. (1973), “Participation İn İllegitimate Activities:A Theoretical And Empirical İncelation”, *Journal of Political Economy*, 81: 521–65.
- Elliott, D. S., David H., Suzanne S. A. (1985). *Explaining Delinquency and Drug Use*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Farrington, D. P. ve Brandon C. W. (2003). Family-based prevention of offending: A meta-analysis. *Australian and New Zealand Journal of Criminology*, 36: 127– 151.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F., Spitz, A. M., Edwards, V., Marks, J. S. (1998). Relationship of childhood abuse and household dysfunction to many of the leading causes of death in adults: The Adverse Childhood Experiences (ACE) Study. *American journal of preventive medicine*, 14(4), 245-258.
- Felitti, V. J., Anda, R. F., Nordenberg, D., Williamson, D. F. (1998). Adverse childhood experiences and health outcomes in adults: The Ace study. *Journal of Family and Consumer Sciences*, 90(3), 31.
- Giordano, P. C. (2010). *Legacies of crime: A follow-up of the children of highly delinquent girls and boys*. Cambridge University Press.
- Gosain, M. (2020). *Psychological Dimensions of Juvenile Delinquency*. Available at SSRN 3697791, 1-17.
- Gottfredson, M. R. ve Travis H. (1990). *A General Theory of Crime*. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Hirschi, T. ve Gottfredson, M. (1990). Maddi pozitivizm ve suç fikri. *Akılcılık ve Toplum* , 2 (4), 412-428.

- Harris, J. R. (1995). Where is the child's environment? A group socialization theory of development. *Psychological Review*, 102: 458– 489.
- Hay, C. (2003). Family strain, gender, and delinquency. *Sociological Perspectives*, 46(1), 107-135.
- Herrenkohl, T. I., Maguin, E., Hill, K. G., Hawkins, J. D., Abbott, R. D., Catalano, R. F. (2000). Developmental risk factors for youth violence. *Journal of adolescent health*, 26(3), 176-186.
- Hirschi, T. (1969). *Causes of Delinquency*. Berkeley: University of California Press.
- Hirschi, T., ve Stark, R. (1969). Hellfire and delinquency. *Social Problems*, 17(2), 202-213.
- Hoeve, M., Judith S. D., Veroni I. E., Peter H. V L., Smeenk, W., Jan R. M. G. (2009). The relationship between parenting and delinquency: A meta-analysis. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 37: 749– 775.
- İçli, T. G. (2007), *Kriminoloji*, Ankara: Seçkin Kitabevi.
- Kling, J. R., Ludwig, J., Katz, L. F. (2005). Neighborhood effects on crime for female and male youth: Evidence from a randomized housing voucher experiment. *The Quarterly Journal of Economics*, 120(1), 87-130.
- Lipsey, M. W., Derzon, J. H. (1998). Predictors of serious delinquency in adolescence and early adulthood: A synthesis of longitudinal research (pp. 86-105).
- Ludwig, J., Duncan, GJ., Hirschfield, P. (2001). Kentsel yoksulluk ve çocuk suçu: Rastgele bir konut hareketliliği deneyinden elde edilen kanıt. *The Quarterly Journal of Economics* , 116 (2), 655-679.
- Mannheim H., (1965) *Comparative Criminology*, Boston:Houghton Mifflin Company, sayfa 609, 624.
- Mears, D. P. (2007). Towards rational and evidence-based crime policy. *Journal of Criminal Justice*, 35: 667– 682.
- Moffitt, T. E. (1993). Adolescence-limited and life-course persistent anti-social behavior: A developmental taxonomy. *Psychological Review*, 100: 674– 701.

- Özkan Ö. (1994) Hukuki Ve Sosyolojik Açından Ülkemizde Çocuk Ve Çocuk Suçluluğu, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Doktora Tezi İstanbul.
- Patacchini, E., ve Zenou, Y. (2008). The strength of weak ties in crime. *European Economic Review*, 52(2), 209-236.
- Patterson, G. R. (1982). *A Social Learning Approach. Volume 3: Coercive Family Practices*. Eugene, OR: Castalia. 161-163.
- Patterson, G. R., Chamberlain, P., Reid, J. B. (1982). A comparative evaluation of a parent-training program. *Behavior therapy*, 13(5), 638-650.
- Quetelet, A. (1984). Adolphe Quetelet's research on the propensity for crime at different ages. New York: Anderson Publishing Company. 1-75.
- Ryan, J. P., ve Testa, M. F. (2005). Child maltreatment and juvenile delinquency: Investigating the role of placement and placement instability. *Children and youth services review*, 27(3), 227-249.
- Sampson, Robert J. ve John H. Laub. (1993). *Crime in the Making: Pathways and Turning Points Through Life*. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Sampson, R. J., ve Laub, J. H. (1993). Structural variations in juvenile court processing: Inequality, the underclass, and social control. *Law and society review*, 285-311.
- Sandler, I. N., Erin S., Sharlene A. W., David P. M. (2011). Long-term impact of prevention programs to promote effective parenting: Lasting effects but uncertain processes. *Annual Review of Psychology* 62: 299– 329.
- Siegel, L. J.; Welsh, B. C.; Senna, J. J (2003). *Juvenile delinquency (5. Edition)*. Thomsen/Wadsworth Pub.
- Solak. A. (2008). “Yeni Yetişen Neslin Suça Yatkın Kişiler Olma Riski” <http://www.haberler.com/prof-adem-solak-yeni-yetişen-neslin-suca-yatkın-haberi/> (11.03.2008).
- Sherman, D. C., Lawrence, W., Gottfredson, D. L., MacKenzie, J., Reuter, P., Shawn, D. B. (1998). Preventing crime: What works, what doesn't, what's promising. In *Corrections Forum* (Vol. 7, No. 6, pp. 19-23).
- Steinberg, L. 2001. We know some things: Parent-adolescent relationships in retrospect and prospect. *Journal of Research on Adolescence*, 11: 1– 19.

- Thornberry, T. P. (1987). Toward an interactional theory of delinquency. *Criminology*, 25: 863– 891.
- TÜİK (2020, Ocak 01) <https://www.tuik.gov.tr/>.
- TÜİK (2021, Temmuz 01) <https://www.tuik.gov.tr/>.
- Wikipedi (2021, Şubat 14) https://tr.wikipedia.org/wiki/id,_ego_ve_süperego.
- Wolfgang, M. (1961), “Pioneers in Criminology: Cesare Lombroso”, *The Journal of Criminal Law, Criminology and Police Science*, 52, No.4: 1835-1909.
- World Health Organization. (1992). *The ICD-10 classification of mental and behavioural disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines*. World Health Organization.